

*10th YEAR NATIONAL
INNOVATION AGENCY*

***TOWARD
INNOVATION
NATION***

*10th YEAR NATIONAL
INNOVATION AGENCY*

1

“นวัตกรรม” สำคัญต่อประเทศไทยอย่างไร

ยุค 1 ก่อตั้งกองทุนพัฒนานวัตกรรม

ยุค 2 จากกองทุนนวัตกรรมสู่สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

ยุค 3 ก้าวสู่องค์การมหาชน

ยุค 4 เมื่อ “นวัตกรรม” คือยุทธศาสตร์ชาติ

9

10

12

14

18

2

“โซ่ข้อกลาง” สร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติ

ระบบนวัตกรรมเข้มแข็ง ประเทศชาติเข้มแข็ง

- Startup Thailand ประกาศความเป็น Global Hub
- สถาบันวิทยาการนวัตกรรม
- หลักสูตร STEAM4INNOVATOR
- ภูมิภาคอยู่รอดได้ ประเทศไทยยั่งยืน (Innovation Regional)
- ชูธงนวัตกรรมในทุกพื้นที่

“นวัตกรรม” ขุมพลังสู่ความเปลี่ยนแปลง

- นวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจ มุ่งเป้าสู่นาคต
- พลิกประเทศไทย ด้วยนวัตกรรมเพื่อสังคม

มุ่งสู่นาคตแห่งนวัตกรรม

- เทศกาลนวัตกรรม สร้างภาพลักษณ์ “ประเทศนวัตกรรม”
- สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม

21

22

25

27

29

31

34

36

38

40

3

10 นวัตกรรม สู่ Paradigm ใหม่

43

**สถาปัตยกรรม
การเงินนวัตกรรม
Financial Architecture**
คุณปริญญา พาณิชภักดิ์
44

**นวัตกรรมเพื่อสังคม
Social Innovation**
คุณสฤณี อาชวานันทกุล
50

**งานแห่งนวัตกรรม
Innovation Workforce**
คุณภาณุวัฒน์ เบ็ญเระมาน
56

**ตลาดนวัตกรรมภาครัฐ
Government Market**
คุณพริษฐ์ วัชรสินธุ
62

**นวัตกรรมที่จำเป็น
ต่อการพัฒนาประเทศ
Mandatory Innovation**
รศ.ดร.โคทม อารียา
68

**นวัตกรรมเชิงพื้นที่
Area-based Innovation**
รศ.ดร.สมเจตน์ ทิณพงษ์
74

**การสร้างนวัตกรรม
และวิสาหกิจนวัตกรรม
Entrepreneurship
and Innovative Enterprise**
คุณกานต์ ตระกูลสุน
80

**นวัตกรรม
ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล
Data-driven Innovation**
ดร.ศักดิ์ เสกขุนทด
86

**ผู้ประกอบการภายใน
และผู้นำนวัตกรรม
Entrepreneurship/Leadership**
คุณพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา
92

**นวัตกรรมด้านกระบวนการ
Paradigm Innovation**
รศ.ดร.วีระพงษ์ ทัพสุวรรณ
98

บทนำ

“With great power comes great responsibility” หรือ “พลังอันยิ่งใหญ่ มาพร้อมความรับผิดชอบอันใหญ่ยิ่ง” น่าจะเป็นการอธิบายการทำงานของหน่วยงานรัฐบาลในระดับนโยบายได้เป็นอย่างดี และนั่นคือเหตุผลของการวางยุทธศาสตร์ระยะยาวอย่างรัดกุม เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน เช่นเดียวกับจุดกำเนิดของ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สนช. องค์การของเราเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์ของหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวางยุทธศาสตร์ของประเทศ ที่ผลักดันให้เกิด สนช. ขึ้น เพื่อมุ่งหมายให้ “นวัตกรรม” เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเอง “ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่” ที่สนช. มีต่อประเทศชาติ จึงเริ่มต้นตั้งแต่วันแรกเมื่อมีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จนกระทั่งครบรอบ 10 ปี อย่างเป็นทางการในวันที่ 2 กันยายน 2562

เราไม่ใช่องค์กรที่มีอำนาจสั่งการหรือควบคุมใดๆ แต่เราได้วางบทบาทอย่างชัดเจนในการเป็น “สะพานเชื่อม” (System Integrator) ทุกภาคส่วน ซึ่งประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษาวิจัย ภาคสังคม และภาคสิ่งแวดล้อม ให้เสริมพลังซึ่งกันและกันในการสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติ (National Innovation System, NIS) ให้แข็งแกร่ง เราเป็นทั้งพี่เลี้ยงและเพื่อนของผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็น SMEs วิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) รวมทั้งบริษัทขนาดใหญ่ เราเป็นหน่วยปฏิบัติงานให้นโยบายเกิดผลลัพธ์เชิงรูปธรรมในการโออบอุ้ม “นวัตกรรม” ในจุดที่เหมาะสม และเรายังเป็นเบ้าหลอมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผสมผสานทุกศาสตร์และศิลป์เพื่อให้คนไทยสร้างสรรค์นวัตกรรมออกมาอย่างต่อเนื่อง และผลักดันให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศนวัตกรรมชั้นนำระดับโลก

อาจจะพูดได้ว่าภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ที่เรารับผิดชอบอยู่ จะใหญ่ยิ่งมากขึ้นในอนาคต เพราะถนนของประชาคมโลกทุกสายต่างมุ่งหน้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (INDUSTRY 4.0) นั่นคือการพลิกโลกด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม “ชาติแห่งนวัตกรรม” คือการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยในการก้าวสู่การแข่งขันที่นำทางด้วยนวัตกรรมเช่นเดียวกัน งานของ สนช. ที่ผ่านมา เราได้ผลักดันให้เกิดระบบนิเวศนวัตกรรมของชาติที่แข็งแกร่งตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทุนด้านนวัตกรรมแก่ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ การต่อยอดงานวิจัยเพื่อเชื่อมโยงสู่ระบบธุรกิจให้ก่อเกิดการแข่งขันอย่างแท้จริง การบ่มเพาะผู้ประกอบการและสตาร์ทอัพให้เติบโตได้ทั้งในประเทศและก้าวสู่การแข่งขันในระดับโลก แต่สิบปีที่ผ่านมา เราตระหนักเสมอนั่นเป็นเพียงการเริ่มต้นเท่านั้น

บทบาทที่สำคัญกว่าคือการมุ่งหน้าสู่ออนาคต เนื้อหาในหนังสือ “Toward Innovation Nation” ที่จัดทำขึ้นในวาระครบรอบ 10 ปี สนช. ในครั้งนี้ จะนำเสนอให้เห็น “ภาคต่อ” ของภาพยนตร์เรื่อง “ระบบนวัตกรรมแห่งชาติ” ที่เราได้ก้าวผ่านมา นั่นคือเราได้กำหนด 10 ประเด็นนวัตกรรม ที่เป็นประเด็นท้าทายในอนาคต เป็นเป้าหมายที่เราต้องผลักดันต่อไปอย่างมุ่งมั่น โดยทั้ง 10 ประเด็น ได้รับการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มและทิศทางความเป็นไปได้ในอนาคต จากผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์แต่ละแขนง 10 ท่าน เป็นองค์ความรู้ที่สะท้อนให้เห็นโอกาสและความเป็นไปได้ของประเทศไทยในระยะยาว และเป็นทิศทางที่สนช. จะใช้เป็นเป้าหมายในการสร้าง “ประเทศแห่งนวัตกรรม” ซึ่งเป็นความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ที่เราภูมิใจเสมอมา

ดร.พันธุ์อาจ ชัยรัตน์

ผู้อำนวยการสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

2541-2545

ยุคที่ 1 ก่อตั้งกองทุนพัฒนานวัตกรรม

2541

คณะกรรมการ
ปรับโครงสร้างและ
เพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขัน
เห็นชอบเสนอขั้นตอน
จัดตั้งกองทุนพัฒนา
นวัตกรรม

2542

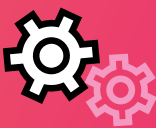
คณะรัฐมนตรี
เห็นชอบและ
แต่งตั้งกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิใน
คณะกรรมการ
บริหารกองทุน
พัฒนานวัตกรรม

2543

กำหนดกรอบนโยบาย
สนับสนุนเงินแก่เอกชน
แบ่งเป็นสนับสนุน
โครงการ และ
สนับสนุนด้านวิชาการ

2544

พัฒนาฐานข้อมูลนวัตกรรม ทั้งฐานข้อมูลโครงการ
และฐานข้อมูลของหน่วยงานที่มีผู้เชี่ยวชาญ
ในประเทศไทย

2545

เชื่อมโยงการพัฒนา
โครงการนวัตกรรม
กับ ANVAR
ประเทศฝรั่งเศส

2548

ริเริ่มจัดประกวด
รางวัลนวัตกรรม
แห่งชาติ และจัดงาน
ประชุมระดับ
นานาชาติด้านการ
จัดการนวัตกรรม

2546-47

คณะรัฐมนตรีมีมติ
จัดตั้ง “สำนักงาน
นวัตกรรมแห่งชาติ
(สนช.)” เป็นหน่วย
งานในกำกับของ
กระทรวงวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีมีระบบ
บริหารงานที่เป็น
อิสระจากระบบ
ราชการ

2546-2551

ยุคที่ 2
สู่การเป็นสำนักงาน
นวัตกรรมแห่งชาติ

2550

ร่วมกับมหาวิทยาลัย
รามคำแหง จัด
หลักสูตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการ
นวัตกรรม และ
หลักสูตร “ธุรกิจ
เทคโนโลยีและการ
จัดการนวัตกรรม”
ระดับมหาบัณฑิตและ
ดุขศึกษิตติ ร่วมกับ
จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

2549

จัดงานเชิดชูเกียรติ
“เมธีส่งเสริมนวัตกรรม”
และจัดงาน
“ตลาดนวัตกรรม”
ร่วมมือระหว่าง
สนช., วช., สสว.

2551

ส่งเสริมนวัตกรรมรายสาขาอุตสาหกรรม
3 กลุ่มหลัก กลุ่มธุรกิจชีวภาพ,
กลุ่มอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจ
และ กลุ่มการออกแบบเชิงนวัตกรรม

2552-2559

ยุคที่ 3 ก้าวสู่องค์การมหาชน

2552

ประกาศพระราช
กฤษฎีกาจัดตั้ง
“สำนักงานนวัตกรรม
แห่งชาติ องค์การ
มหาชน” และได้รับ
รางวัลหน่วยงานดีเด่น
ของชาติ สาขาพัฒนา
เศรษฐกิจ

2553

ริเริ่มผลักดันโครงการ
“อุทยานนวัตกรรม”
(Innovation Park)

2554

เกิดโครงการ “คูปอง
นวัตกรรมสำหรับผู้
ประกอบการ”
ผลักดันกลุ่มผู้ให้
บริการปรึกษาด้าน
นวัตกรรม Spring
ร่วมกับสถาบัน
การเงิน 9 แห่ง

2555

สนับสนุนทางวิชาการและการเงินในโครงการ
“ทุนเครือข่ายวิสาหกิจนวัตกรรม”
โครงการ “แปลงเทคโนโลยีเป็นทุน”
และโครงการ “นวัตกรรมดี...ไม่มีดอกเบีย”

2558

ได้รับรางวัลบริการ
ภาครัฐแห่งชาติ
ประเภทบูรณาการ
การบริการเป็นเลิศ

2556

เดินทางนวัตกรรม
เชิงยุทธศาสตร์
5 โครงการ และ
ส่งเสริมโครงการ
“นวัตกรรมเชิงพื้นที่”

2560-2562

ยุคที่ 4 “นวัตกรรม” คือยุทธศาสตร์ชาติ

2559

เน้นกลยุทธ์นวัตกรรม
มุ่งเป้า, กลยุทธ์
นวัตกรรมแบบเปิด,
กลยุทธ์นวัตกรรม
เพื่อความยั่งยืน

2557

เข้าร่วมประกวดรางวัล
ระดับนานาชาติและ
ได้รับรางวัลเหรียญทอง
จากการประกวดรางวัล
“42nd international
Exhibition of
Inventions of
Geneva” ณ กรุงเจนีวา
สวิสเซอร์แลนด์

2560

ส่งเสริมวิสาหกิจ
เริ่มต้น เพื่อเป็นนักรบ
ทางเศรษฐกิจใหม่
ผ่านงาน Startup
Thailand

2561

ได้รับรางวัลระดับโลก
2 รางวัล ได้แก่
The GovInsider
Innovation Awards
สาขา Rising Star
และ The World
Most Important
Innovation Lab

2562

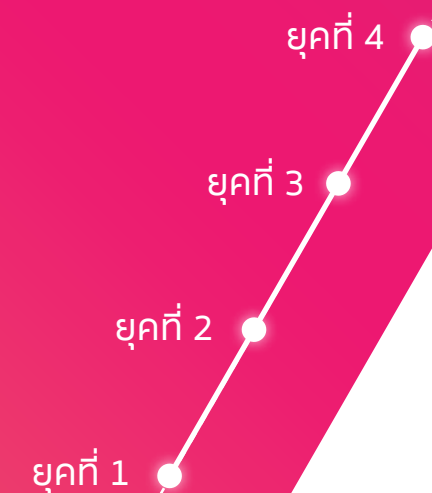
ก้าวสู่การเป็น
System Integrator
อย่างเต็มรูปแบบ

1

“นวัตกรรม” สำคัญต่อประเทศไทย อย่างไร

เราจะก้าวสู่การเป็นประเทศแห่งนวัตกรรมได้อย่างไร หากไม่เข้าใจรากเหง้า ตัวตน และวิวัฒนาการของ “นวัตกรรม” ในหลากหลายบริบทของประเทศไทย เราจะมีคนรุ่นใหม่ที่เราเรียกว่า Gen M ที่มีคุณภาพได้อย่างไร หากไม่มีคนยุค Baby Boom ที่แผ้วถางหนทางสร้างสรรค์ให้ประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจใหญ่อันดับต้นๆ ของโลก เช่นเดียวกับพัฒนาการของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) ที่เติบโตเข้าสู่ปีที่ 10 ในปี 2562 มีจุดยืนในการสร้างความแข็งแกร่งในการทำงานเชิงระบบ เพื่อพุ่มพักให้เกิดระบบนวัตกรรมแห่งชาติ (National Innovation System, NIS) ทั้งในระดับนโยบาย ระดับสาขาอุตสาหกรรม ระดับผู้ประกอบการและระดับประชาชนมากกว่าที่ สนช. จะก้าวมาถึงทุกวันนี้ ตลอดเส้นทางการเรียนรู้และเติบโต เต็มไปด้วยเหตุการณ์สำคัญและบุคลากรผู้เปี่ยมคุณูปการ ต่อองค์กร สมควรบันทึกไว้เป็นบทเรียนที่ทรงคุณค่า เพื่ออย่างก้าวสู่นาคตได้อย่างกล้าหาญและมั่นคง

ยุคที่ 1 2541-2545

ก่อตั้งกองทุน พัฒนานวัตกรรม

ย้อนกลับไปในปี 2540 ก่อนหน้าจุดกำเนิดของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) เพียงหนึ่งปี ในช่วงเวลานั้นเกิดวิกฤตในระดับโลกที่เป็นแรงกระแทกขนาดใหญ่หลายต่อหลายระลอก ที่เหวี่ยงให้ประเทศไทยชวนเซเสียหลักจนแทบลุกไม่ขึ้น โดยมูลเหตุสำคัญมาจากความกดดันจากกฎเกณฑ์และระเบียบการค้าใหม่ของโลก แต่มรสุมเศรษฐกิจครั้งร้ายแรงที่สุดคือ “วิกฤติต้มยำกุ้ง” ที่ทำให้เศรษฐกิจทั้งระบบของประเทศชะงักงัน ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลอย่างหนัก สถาบันการเงินทยอยปิดตัวไปกว่าห้าสิบแห่ง จนท้ายที่สุดรัฐบาลต้องกู้ยืมจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และรับเงินช่วยเหลือจากองค์กรระดับโลกอีกหลายแห่ง

มูลเหตุที่เป็นรากเหง้าความเปราะบางทางโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย คือการขาดความสามารถในการแข่งขันในภาคการผลิตของประเทศไทย ซึ่งเกิดจากการไม่ให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างการผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ตลอดระยะเวลายาวนานที่ผ่านมา เราเป็นเพียงประเทศที่เป็นฐานการรับจ้างผลิตมาตั้งแต่ราวๆ ปี 2523 แนวคิดในเรื่องของ “นวัตกรรม” ยังไม่เคยปรากฏอย่างชัดเจนในสังคมไทย เป็นแต่เพียงเรื่องของการวิจัยและพัฒนาที่เกิดขึ้นน้อยมาก ไม่ว่าจะในภาครัฐหรือบริษัทใหญ่ๆ ของเอกชน ยิ่งประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ยิ่งทำให้ทุกอย่างชะงักงันทั้งระบบ

ภาครัฐไม่ได้มีใจจดจ่อต่อสภาวะการณ์คับขันที่เกิดขึ้น หน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวางยุทธศาสตร์ของประเทศ ได้ระดมสมองจนก่อเกิดคณะกรรมการนโยบายกองทุนและคณะกรรมการจัดการกองทุนเพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (กพฟ.) โดยมีมีสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นฝ่ายเลขานุการ ผลงานชิ้นสำคัญของกพฟ. ในระยะแรกคือช่วงปี 2541 - 2542 คือการผลักดันให้เกิดการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนานวัตกรรม” (กพน.) อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

การถือกำเนิดขึ้นของ กพน. นับเป็นปรากฏการณ์ครั้งแรกของประเทศ ที่รัฐมีนโยบายที่ชัดเจน ในการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศอย่างแท้จริง

โลโก้กองทุนพัฒนานวัตกรรม
ช่วงปี 2541-2545

เพื่อให้กพน. มีความชัดเจนและแตกต่างจากกองทุนอื่นของสวทช. รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและมาตรการพัฒนานวัตกรรมต่อกพฟ. เพื่อให้ความเห็นชอบ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ในคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนานวัตกรรม โดยมี **ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา** เป็นประธานกรรมการ และในเวลาต่อมาได้มีการสรรหาผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการบริหารกพน. และมีมติเห็นชอบแต่งตั้ง **คุณธีระ พงศ์อนันต์** ให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนานวัตกรรมเป็นคนแรก โดยปลัดกระทรวงการคลัง **คุณศุภชัย พิศิษฐวานิช** ได้อนุมัติเงินจำนวน 100 ล้านบาท เพื่อเป็นทุนประเดิมแก่ กพน. ในงวดแรก

“ต้องเชื่อมั่นให้คนที่ไม่มีความรู้ทางวิชาเทคนิคกับคนที่ทำธุรกิจ อยู่เชื่อมกันได้ ให้งานทางเทคนิคเทคโนโลยี เข้าไปสู่ระบบการผลิต เมื่อไหร่เกิดการผลิจจริงจนกระทั่งขาย และได้เม็ดเงิน ถึงจะถือว่านวัตกรรมเกิดขึ้น” **ดร.กอบร กฤตยาภิรม** หนึ่งในคณะกรรมการบริหารกพน. เคยอธิบายไว้ถึงการให้เงินสนับสนุนแก่เอกชนในโครงการที่มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ทั้งในเรื่องการบุกเบิกหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ การผลิตหรือส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น และเป็นโครงการหรือกลุ่มโครงการที่จะมีผลกระทบในทางที่ดีต่อภาคการผลิต การค้า การลงทุน การจัดการ และการตลาดอย่างชัดเจน

ยุคที่ 2 2546-2551

จากกองทุนนวัตกรรม สู่สำนักงาน นวัตกรรมแห่งชาติ

ภายหลังจากการทำงานของกพน. ที่มุ่งอัดฉีดเงินให้ภาคเอกชน SME และผู้ประกอบการต่างๆ มาตั้งแต่ปี 2542 ได้มีความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นอีกครั้ง โดยผู้บริหารและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักว่าควรมีระบบอื่นๆ เข้ามาสร้างกลไกที่ทำให้เกิดการดำเนินงานในเชิงรุกมากขึ้น รวมทั้ง กพน.เอง ควรมีการทำงานที่เป็นอิสระเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดในระดับโลก

ในที่สุดเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 คณะรัฐมนตรีได้มีมติจัดตั้ง “สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)” สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีระบบบริหารงานที่เป็นอิสระจากระบบราชการ และมีบทบาทเชิงรุกที่กว้างขวางครอบคลุมกว่า กพน. และมีเป้าหมายสำคัญคือการสนับสนุน เชื่อมโยง และประสานทุกภาคส่วนในสังคมให้มุ่งไปสู่ระบบนวัตกรรมแห่งชาติ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติคนแรกคือ **คุณศุภชัย หล่อโลหการ**

แนวทางการทำงานของ สนช. ในระยะแรก เน้นพัฒนาโครงการนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ 5 สาขา คือ อาหารและสมุนไพร ยางและผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา ซอฟต์แวร์และแมคคาทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน และการออกแบบเชิงวิศวกรรมและเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งตลอดระยะเวลาในการสนับสนุนทุนจาก กพน. เรียกได้ว่ามีทั้งโครงการที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว จากบทเรียนที่เกิดขึ้นทำให้ สนช. มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาในเชิงรุก นั่นคือการจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ควบคู่กับด้านการเงิน ให้มีช่องทางในการร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อศึกษาว่าเทคโนโลยีใดที่ภาคเอกชนควรลงทุน และที่สำคัญคือการมีตลาดรองรับ

ในช่วงท้ายๆ ของยุคที่สองผู้ที่ก้าวเข้ามารับตำแหน่งประธานกรรมการนวัตกรรมแห่งชาติคือ **ดร.สุจินดา โชติพานิช** ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมุ่งมั่นในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างกลไกเพื่อช่วยสนับสนุนเงินทุนและร่วมรับความเสี่ยงกับภาคเอกชน

พระบิดาแห่งนวัตกรรมไทย
รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ปี 2550

เป็นช่วงเวลา ที่ สนช. ก้าวข้ามบทบาทจากการเป็นองค์กรที่เน้นการสนับสนุนทุน เข้าสู่การทำหน้าที่เชื่อมโยงประสานกลุ่มผู้ประกอบการและสถาบันที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความร่วมมือและส่งเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร เช่น ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชวมงคล รวมทั้งโครงการวิจัยเฉพาะทาง ที่มุ่งหวังการจับคู่ธุรกิจกับงานวิจัย สนช.เอง ได้ทำความตกลงกับภาคเอกชนหลายแห่ง เพื่อพัฒนานวัตกรรมออกสู่ตลาด และเดินหน้าสร้างเครือข่ายนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายธุรกิจนวัตกรรมที่มุ่งพัฒนานวัตกรรมในภูมิภาคทั่วประเทศ พัฒนาการอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นความชัดเจนในเชิงยุทธศาสตร์ของสนช. คือการเน้นนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์และนวัตกรรมรายสาขาอุตสาหกรรมร่วมกับเอกชนใน 3 กลุ่มหลัก นั่นคือกลุ่มธุรกิจชีวภาพ (Bio-Business) กลุ่มอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจนิเวศ (Eco-Industry) และกลุ่มการออกแบบเชิงนวัตกรรม (Design & Solutions) เพราะทั้งสามกลุ่มนวัตกรรมนี้ตอบโจทย์ทั้งในด้านศักยภาพของตัวนวัตกรรมเอง และสามารถสร้างมูลค่าได้ตรงตามความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง

ยุคที่ 3 2552-2561

ก้าวสู่ องค์การมหาชน

ผลจากการสร้างมุ่งสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมแห่งชาติมาอย่างยาวนาน ทำให้ในปี 2552 สนช. มีการขยายงานอย่างครอบคลุมและได้รับการยอมรับในวงกว้าง กลุ่มผู้ประกอบการในทุกภาคส่วนที่เป็นภาคีเครือข่ายของสนช. มีความตระหนักรู้ในเรื่องการสร้างสรรค่นวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น สอดรับกับแรงเหวี่ยงครั้งใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อของประเทศไทย ที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่สร้างอย่างเต็มรูปแบบ ภาคเอกชนรายใหญ่ของประเทศไทยมีความเข้มแข็ง และมุ่งสร้างนวัตกรรมของตนเอง บทบาทของ สนช. เข้าสู่รูปแบบ “การเป็นเพื่อนกับผู้ประกอบการ” ทุกภาคส่วนหันมามือจับมือกันโดยมี สนช. ทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางที่เชื่อมประสานและสนับสนุนด้านนวัตกรรมในทุกมิติ

ท่ามกลางพัฒนาการที่แข็งแกร่งอย่างรอบด้านที่เกิดขึ้น จึงเป็นช่วงเวลาอันเหมาะสมที่เทียบเท่ากับจุดกำเนิดที่แท้จริงของ สนช. คือมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในวันที่ 2 กันยายน 2552 ส่งผลให้ สนช. กลายเป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน โดยมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลเต็มตัว และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอย่างชัดเจน มุ่งสู่การสร้างอุตสาหกรรมใหม่เพื่อยกระดับจากห่วงโซ่อุปทานไปสู่ห่วงโซ่มูลค่า เพื่อให้ประเทศไทยเพิ่มศักยภาพความได้เปรียบในการแข่งขัน

บรรยากาศภายในอุทยานนวัตกรรม
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

ประกอบกันในช่วงปี 2552 - 2553 สนช. ได้ผู้บริหารระดับสูงของธนาคารกรุงเทพ อย่าง **คุณโมเชิต ปันเปี่ยมรัชฎ์** มาดำรงเป็นประธานกรรมการ และได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของนวัตกรรมในฐานะเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยไว้ว่า “ในสภาวะที่แต่ละประเทศมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ การที่จะแข่งขันให้ได้สำเร็จ มันอยู่ตรงเรื่องนวัตกรรมนี้แหละ เพราะนวัตกรรมเปรียบเสมือนพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของประเทศไทย ยิ่งประเทศที่มีการพัฒนามากเท่าไร ก็ยิ่งใช้นวัตกรรมมากขึ้น”

ในยุคที่สามของ สนช. จึงแทบจะพูดได้ว่าเป็นยุคของการทรานส์ฟอร์มเมชัน ครั้งใหญ่ เพื่อต่อยอดจากฐานการเติบโตเดิม ที่ได้ก่อเค้าระบบนิเวศนวัตกรรมแห่งชาติไว้ อย่างเป็นรูปเป็นร่างแล้ว เริ่มมีนโยบายในการสนับสนุนระบบนวัตกรรมแบบเปิด (Open Innovation) เพื่อนำองค์ความรู้ทั้งในและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ ขยายความร่วมมือกับภาคเอกชนทั้งในระดับส่วนกลางและภูมิภาคผ่านเครือข่ายธุรกิจนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เหมาะสมและมีศักยภาพต่ออุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัด “รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ” และ “โครงการนวัตกรรมข้าวไทย” ตลอดจนสร้าง “อุทยานนวัตกรรม” เพื่อให้เป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วนในการพัฒนาระบบนวัตกรรมของไทย การยกระดับนวัตกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดบรรยากาศความตื่นตัวและการสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงความร่วมมือด้านนวัตกรรมอย่างกว้างขวาง

ทิศทางของการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในยุคที่สามของ สนช. มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในช่วงเวลาระหว่างปี 2554 - 2556 ประกอบกับผู้ทำงานในระดับนโยบายรับหน้าที่เป็นประธานกรรมการ สนช. โดยตรง คือ **คุณพรชัย รุจิประภา** ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้นเองทั้งยุทธศาสตร์และแผนงานขององค์กรจึงเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ทั้งการเตรียมพร้อมผู้ประกอบการในการก้าวเข้าสู่การแข่งขันในระดับประชาคมอาเซียน (AEC) ผ่านโครงการนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งจะนำพาให้ผู้ประกอบการไทยยกระดับไปสู่การสร้างห่วงโซ่มูลค่าใหม่ ตลอดจนสนับสนุนนวัตกรรมรายสาขาอุตสาหกรรมใน 3 สาขาหลัก ที่ทำมาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มต้นยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนโครงการนวัตกรรมเชิงพื้นที่

ความชัดเจนของแผนยุทธศาสตร์ของ สนช. ทำให้ในปี 2558 เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรมความสำเร็จหลายประการ โดย **ดร.พันธุ์อาจ ชัยรัตน์** ได้เข้ารับตำแหน่งผู้อำนวยการ สนช. ในช่วงเวลานั้น โดยมุ่งสู่การขับเคลื่อนธุรกิจนวัตกรรมด้วยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา องค์กรวิจัยต่างๆ เพื่อพัฒนานวัตกรรมรูปแบบธุรกิจ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยร่วมกับสร้าง “ระบบนวัตกรรมแห่งชาติ” และมีความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในระดับสากลได้อย่างแท้จริง การปรับโครงสร้างนวัตกรรมของประเทศให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ปรากฏเป็นแผนยุทธศาสตร์ผ่านโครงการนวัตกรรมเชิงพื้นที่ และโครงการย่านนวัตกรรม เพื่อเป็นการยกระดับระบบนิเวศนวัตกรรมเชิงพื้นที่ ทำให้เกิดความประสานความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน ภาคธุรกิจและชุมชน โดยมี **รศ.ดร.สมเจตน์ ทิณพงษ์** ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนวัตกรรมเชิงพื้นที่ รับตำแหน่งเป็นประธานกรรมการ สนช. ในช่วงระยะปี 2557 - 2560

ในช่วงท้ายของยุคที่สาม บทบาทหน้าที่ของ สนช. เปรียบเสมือนผู้ทำการลากเส้นต่อจุด เพื่อเชื่อมโยงทุกภาคส่วนในระบบนิเวศนวัตกรรมเข้าด้วยกัน โดยตั้งแต่ปี 2561 มีประธานกรรมการ สนช. คือ **ดร.วิระพงษ์ แพสุวรรณ** ผู้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงเชิงกระบวนทัศน์ของสังคมได้อย่างชัดเจน เริ่มมีสีสันของผู้เล่นหน้าใหม่ๆ เช่นกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) ที่ สนช. ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยเร่งทำงานผ่านกลยุทธ์สำคัญ 3 ประการ คือกลยุทธ์การพัฒนานวัตกรรมมุ่งเป้า กลยุทธ์นวัตกรรมแบบเปิด และกลยุทธ์นวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน เกิดโครงการเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับสตาร์ทอัพ ผ่านโครงการ National Startup Thailand เพื่อระดมสตาร์ทอัพทั้งในและต่างประเทศให้เข้ามาร่วมแสดงศักยภาพในงาน Startup Thailand นอกจากนี้ สนช. ยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานสตาร์ทอัพในต่างประเทศ ดำเนินงานด้าน Acceleration Program เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยก้าวข้ามกรอบเชิงพื้นที่ และเติบโตสู่ระดับสากลแบบก้าวกระโดด ผลงานเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่มุ่งสู่การยกระดับนวัตกรรมของประเทศ และมุ่งสู่การสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติอย่างยั่งยืน

ยุคที่ 4 2562-2565

เมื่อ “นวัตกรรม” คือ ยุทธศาสตร์ชาติ

ความท้าทายครั้งใหญ่ของ สนช. ในการเติบโตสู่ปีที่ 10 มาพร้อมกับโจทย์ใหญ่ของประเทศ เมื่อรัฐบาลได้ชูธงด้าน “นวัตกรรม” ไว้ในนโยบายการพัฒนาและการปฏิรูปประเทศที่สำคัญหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561 - 2580), นโยบายประเทศไทย 4.0, รวมทั้งแผนพัฒนานโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2555 - 2564) ด้วยเหตุนี้ สนช. จึงตั้งเป้าหมายในการขานรับนโยบายของรัฐบาลให้ครอบคลุมทุกยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวของรัฐบาล

“ประเทศแห่งนวัตกรรม” (Innovation Nation) คือหมุดหมายที่ สนช. วางกรอบแผนการดำเนินงานไว้ในช่วงปี 2562 - 2565 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และตอบโจทย์กับประเด็นท้าทายต่างๆ ที่ไม่อาจรับมือได้ด้วยการตั้งรับเพียงอย่างเดียวเหมือนที่แล้มา ดังที่ ดร.พันธุ์อาจ ชัยรัตน์ ผอ.คนปัจจุบันได้แสดงวิสัยทัศน์ว่า “เป็นยุคที่สำนังานฯ ต้องตอบคำถามการปฏิรูปประเทศตามนโยบายของรัฐบาล เพราะโจทย์ใหญ่เรื่องหนึ่งที่อยู่ในนโยบายของประเทศ คือ “นวัตกรรม” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะฉะนั้นเราต้องเปิดหน้าต่างงานให้มีความหลากหลาย และครบเครื่อง ทำงานกับนานาชาติ ทำงานกับบริษัทขนาดใหญ่ บริษัทข้ามชาติ สตาร์ทอัพ ทำการพัฒนาภูมิภาค ดูแลคนเรื่องความเหลื่อมล้ำ นวัตกรรมจะเป็นเหมือนยาตำที่แทรกเข้าไปทุกที่ เพราะฉะนั้นสนช.จะต้องเล่นบทบาทที่สำคัญมากขึ้น”

โดยขอบเขตของยุทธศาสตร์ 4 ด้านที่วางแผนไว้ ครอบคลุมประเด็นที่ท้าทายความคิดสร้างสรรค์และความร่วมมือของทุกภาคส่วนในประเทศ นั่นคือการสร้างความเข้มแข็งระบบนวัตกรรม โดย สนช. จะทำหน้าที่เป็นเหมือน (System Integrator) ให้เกิดการเชื่อมโยงภาคเอกชน ภาครัฐ การศึกษาและสังคม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งเร่งพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรมเพื่อสร้างระบบนวัตกรรมที่เข้มแข็งจากพื้นฐาน

สิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรม สนช. เล็งเห็นว่าในการจะสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จำเป็นต้องมีเครื่องมือและกลไกสนับสนุน รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตและเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรม

นอกจากนี้ต้องกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการ สร้างคุณค่าใหม่ทางนวัตกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและยกระดับศักยภาพทางนวัตกรรมสำหรับอนาคต ทั้งในระดับบุคคล องค์กรและประเทศ ผ่านการสร้างการรับรู้ องค์กรความรู้และเครื่องมือทางนวัตกรรม เรายังไม่หลงลืมที่จะพัฒนาผู้ประกอบการแห่งนวัตกรรม เพราะในการจะทำหน้าที่เป็น ได้อย่างสมบูรณ์นั้น ต้องเริ่มจากตัวตนของ สนช. เอง ที่ต้องพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและการเติบโตภายในองค์กรอย่างมั่นคง

10 ปี ที่ผ่านมา เป็นสิบปีแห่งการเรียนรู้ของ สนช. และอาจพูดได้ว่าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในประเทศ เพื่อให้เราก้าวพ้นจากการเป็นประเทศที่ติดกับดักรายได้ปานกลาง ไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมของเราเอง เช่นเดียวกับบทบาทของ สนช. ที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรเร่งการพัฒนาและการปรับเปลี่ยน เพื่อยกระดับระบบนวัตกรรมแห่งชาติของประเทศไทย สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นประเทศผู้นำด้านนวัตกรรมทั้งในภูมิภาคนี้ และระดับโลกในอนาคตอันใกล้

บรรยากาศในงาน Startup Thailand 2019
“Startup Nation”

2

“โซ่ข้อกลาง” สร้างระบบนวัตกรรม แห่งชาติ

เมื่อนวัตกรรมด้านกระบวนการที่ซับซ้อนของโลกเปลี่ยน ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สนช. ได้เตรียมความพร้อมในเรื่องของระบบนิเวศนวัตกรรมอย่างรอบด้าน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศนวัตกรรมที่มีศักยภาพทัดเทียมระดับโลก โดยได้ปรับยุทธศาสตร์จากเดิมที่เน้นในการให้ทุนสนับสนุน เพื่อส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการนวัตกรรมให้มากที่สุด ไปสู่ยุทธศาสตร์ใหม่ โดยเน้นในมิติของระบบนวัตกรรมเข้มแข็งประเทศชาติเข้มแข็ง มิติที่ส่งเสริมให้นวัตกรรม ชุมพลังสู่ความเปลี่ยนแปลง และมิติในการมุ่งสู่นวัตกรรมแห่งชาติ โดย สนช. มีจุดยืนที่ชัดเจนคือการขับเคลื่อนในฐานะหน่วยประสานเชิงระบบ หรือ “โซ่ข้อกลาง” (System Integrator) เพื่อเป้าหมายสู่การเป็นประเทศแห่งนวัตกรรมที่แข็งแกร่ง และเติบโตไปพร้อมกันทั้งระบบอย่างยั่งยืน

มิติที่ 3

มิติที่ 2

มิติที่ 1

มิติที่ 1 ระบบนวัตกรรมเข้มแข็ง ประเทศชาติเข้มแข็ง

การสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติให้เข้มแข็งเป็นยุทธศาสตร์หลักในลำดับแรกขององค์กร โดยระดมความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับประเทศและสากล เพื่อพัฒนาและอบรมเฉพาะทุกกลุ่มเป้าหมายให้กลายเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพของสังคม โดยมีโครงการที่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมดังนี้

Startup Thailand ประกาศความเป็น Global Hub

สนช. วางเป้าหมายในระยะ 10 ปีต่อไปในอนาคต ในการพัฒนาบริษัทสตาร์ทอัพเพื่อยกระดับทั้งองค์ความรู้และมาตรฐานต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติให้ได้ 3000 บริษัท โดยเกิดจากความร่วมมือทั้งในระดับประเทศและสากล เพื่อทิศทางการเติบโตออกสู่ตลาดต่างประเทศ โดยพันธกิจเป็นการขานรับนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้สตาร์ทอัพเป็นนักรบทางเศรษฐกิจใหม่ และกำหนดให้ประเทศไทยเป็นพื้นที่เปิดสำหรับการเติบโตของอาเซียน จุดหมายของเราคือการเป็นผู้นำด้าน Global Startup Platform ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และรองรับการเติบโตของสตาร์ทอัพจากทั่วโลก

งาน Startup Thailand ที่เริ่มจัดอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2559 เป็นรูปธรรมความสำเร็จที่ได้เสียงตอบรับจากทั้งในประเทศและนานาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยจุดเริ่มต้นเกิดจากความต้องการระดมผู้ประกอบการสตาร์ทอัพของประเทศให้มาเป็นแนวร่วมในการสร้างการรับรู้และความตื่นตัวในการพัฒนาตัวเองให้กลายเป็นสตาร์ทอัพที่มีศักยภาพในการขยายธุรกิจและสร้างตลาดใหม่ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความตระหนักรู้และต่อยอดธุรกิจให้แก่ผู้เข้าร่วมงาน เช่น กิจกรรมให้ความรู้ผ่านทางเวทีการประชุมและสัมมนา กิจกรรมสร้างเครือข่ายของสตาร์ทอัพ กิจกรรมเพื่อการต่อยอดทางธุรกิจ และกิจกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นธุรกิจ ซึ่งในการจัดงานแต่ละครั้งได้รับการตอบรับจากกลุ่มสตาร์ทอัพจากทั่วประเทศ นักลงทุน และประชาชนทั่วไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่งงาน Startup Thailand 2019 ภายใต้แนวคิด “Startup Nation” ที่แปลกใหม่ด้วยการมีสถานที่จัดงานอย่างเข้าถึงสาธารณชนตลอดแนวเส้นทางรถไฟฟ้า เพื่อเน้นให้เห็นว่ากรุงเทพฯ มีศักยภาพในการเป็น Global Hub แห่งภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ยังชูบทบาทการเป็น “โซ่ข้อกลาง” ของ สนช. ในการสร้างระบบนิเวศในการจัดงานโดยเชื่อมประสานหลากหลายหน่วยงานเข้าร่วมเป็นเจ้าภาพ และใช้สถานที่ของแต่ละหน่วยงานได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากจะใช้สถานที่ของ สนช. เองแล้ว ยังมีการจัดงานที่ Siam Innovation District, True Digital Park, TCDC และ dtac Accelerate เป็นต้น ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงพลังและศักยภาพในมาตรฐานระดับสากลของภาคีเครือข่ายในการจัดงาน Startup Thailand 2019 ได้สมกับเป้าหมายที่วางไว้

โดยในงานนี้เน้นในเรื่องของเทคโนโลยี Deep Tech และ MAR Tech (Music, Art และ Recreation Technology) ผลงานที่โดดเด่นเหล่านี้สอดรับกับวาระที่ประเทศไทยเข้ารับบทบาทประธานอาเซียน ในปี 2562 ภายในงานยังจัดให้มีการประชุมผู้นำจากภาครัฐทั่วอาเซียน โดยวาระหลักในการประชุมคือการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาระบบนิเวศของสตาร์ทอัพในภูมิภาคอาเซียน

โดย **ดร.พันธุ์อาจ ชัยรัตน์** ผู้อำนวยการ สนช. ได้สรุปทิ้งท้ายถึงเป้าหมายสำคัญของการจัดงาน Startup Thailand ว่า “เราพยายามที่จะทำให้มี Bangkok Initiative หรือ Bangkok Declaration คือการเชิญหน่วยงานที่เป็น Ecosystem Builder ในภาครัฐของ Asean+3 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้) เข้ามาหารือกันแล้วประกาศเป็นเจตจำนงกรุงเทพฯ ด้วยกัน ว่าเราจะเชื่อมโยงระบบนิเวศของสตาร์ทอัพเข้าด้วยกัน ไม่ใช่แค่ของใครของมันแล้วแข่งขันกัน หลายเรื่องเราต้องทำด้วยกัน เพราะ 660 ล้านคนอยู่ในอาเซียน และเป็นหนึ่งในตลาดสำคัญของโลก เมื่อรวมกันจะได้พลังมหาศาล”

นอกจากความสำเร็จในงาน Startup Thailand แล้ว บทบาทของ สนช. ในการเป็นศูนย์วิสาหกิจเริ่มต้นประเทศไทย เราได้สร้างเสริมผู้ประกอบการใหม่และผู้ร่วมก่อตั้ง (Co - Founder) นักพัฒนาเทคโนโลยีเชิงลึก (Deep Technologist) พี่เลี้ยงรายสาขาอุตสาหกรรม (Sectoral Mentor) นักลงทุนบุคคล (Angel) บริษัทลงทุนร่วมเสี่ยง (Venture Capital, Corporate Capital) โดยกลุ่มที่มีศักยภาพเหล่านี้ ต่างได้รับการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังเร่งสร้างและพัฒนาสตาร์ทอัพ ให้มีรูปแบบธุรกิจนวัตกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันและเติบโตได้ก้าวกระโดด ผ่านโครงการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ และระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) โดยร่วมมือกับ Co-working Space และ Incubator ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยให้ออกมาจากต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ เพื่อให้พวกเขาเติบโตขึ้นไปสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติได้อย่างแข็งแกร่ง

สถาบันวิทยาการนวัตกรรม (NIA Academy)

ด้วยเป้าหมายหลักของ สนช. ที่ต้องการสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติให้เข้มแข็ง ด้วยวิถีทางที่เป็นระบบและยั่งยืน จึงนำมาสู่การก่อตั้ง “สถาบันวิทยาการนวัตกรรม” เพื่อให้เป็นสถาบันเฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการนวัตกรรม

โดยกลุ่มเป้าหมายของสถาบันฯ แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก คือกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้ประกอบการ SMEs สตาร์ทอัพ และบริษัทขนาดใหญ่

ในส่วนของ การเริ่มต้นสร้างนวัตกรรมในกลุ่มของเด็กและเยาวชน มีหลักสูตรที่เป็นเครื่องมือหลักคือ STEAM4INNOVATOR มีเป้าหมายในการอบรมเฉพาะเยาวชนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยหลักสูตรสำหรับเยาวชนในระดับมหาวิทยาลัย จะยกระดับเป็นหลักสูตร Startup Thailand League ที่มีรองรับทั้งกลุ่มมหาวิทยาลัยและอาชีวศึกษา

สำหรับกรณีของเยาวชนที่มีความฝันอยากเป็นผู้ประกอบการ แต่ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร สถาบันฯ มีหลักสูตร Startups in Residence ไว้เป็นตัวช่วยในการเริ่มต้นและบ่มเพาะความเชี่ยวชาญ โดยหลักสูตรนี้เป็นการอบรมของแต่ละสาขาเทคโนโลยี ในปี 2562 เปิดสาขา เช่น Travel Tech, Lifestyle Tech, Urban Tech, Health Tech, Agri Tech, Food Tech และ Industry Tech โดยจะครอบคลุม 10 สาขาในปีหน้า โอกาสทางการเรียนรู้กับสถาบันฯ ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในกรุงเทพฯ แต่ได้กระจายไปถึงหัวเมืองหลักๆ โดยเริ่มต้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ อ.หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

หลักสูตรต่อเนื่องของทางสถาบันฯ ยังรองรับกลุ่มเป้าหมายที่เริ่มมีเครื่องมือในการก้าวเข้ามาเป็นผู้ประกอบการแล้ว เมื่อถึงขั้นตอนของการพัฒนาธุรกิจ จำเป็นที่พวกเขาต้องเสริมความรู้เรื่องนวัตกรรม จึงเป็นที่มา 4 หลักสูตรพื้นฐานนวัตกรรม (Fundamental of Innovation) ได้แก่ Innovation for Competitiveness, IP for Innovation management, Social Innovation และ Startup Warrior เพื่อความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างพื้นฐาน หลักสูตรที่ 2 เน้นไปในด้านนวัตกรรมเพื่อสังคม (Social Innovation) จนกระทั่งเมื่อกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจไปจนถึงขั้นต้องการจดสิทธิบัตรทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) พวกเขาสามารถเข้าสู่หลักสูตรที่ 3 คือ IP for innovation management เพื่อเสริมความรู้ในด้านนี้ได้ รวมทั้งหลักสูตรที่ 4 คือ Startup 101 ที่เป็นการเรียนรู้ธุรกิจเทคโนโลยี (Tech Startup) จากผู้ก่อตั้งเทคโนโลยีสตาร์ทอัพ และผู้บริหารระดับสูงของบริษัทชั้นนำในประเทศ นอกเหนือจากนี้ยังมีแพลตฟอร์มหลักสูตรออนไลน์ MOOCs ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก ผ่านเว็บไซต์ www.niaacademy.co ของสถาบันฯ

สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs และสตาร์ทอัพ จะเน้นหลักสูตรที่เข้มข้นขึ้น เช่น IDE to IPO เป็นหลักสูตรอบรมเฉพาะผู้ประกอบการเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ โดยทาง สนช. จะคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีความสามารถทางนวัตกรรม และมีศักยภาพในการเตรียมความพร้อมเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยได้พัฒนาหลักสูตรร่วมกับตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ผ่านการระดมทุนในรอบ Seed และ Series A, B funding มาแล้ว และกำลังจะต่อยอดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น หลักสูตรนี้ทางสถาบันฯ ทำร่วมกับตลาดหลักทรัพย์ โดยดำเนินการตัวหลักสูตรนี้มาได้สองปี และมีผู้ผ่านหลักสูตรไปแล้ว 4 รุ่น ส่วนอีกหลักสูตรคือ Public and Private Chief Innovation Leadership จะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำจากภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคม เป็นหลักสูตรที่เน้นการขับเคลื่อนด้านนโยบายระดับสูง

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าหลักสูตรต่างๆ ของ Nia Academy ได้รับความสนใจจากทุกกลุ่มอย่างน่าพอใจ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ความตื่นตัวของทุกกลุ่มเป้าหมายเป็นแนวโน้มที่น่าพอใจ และเป็นสิ่งสะท้อนการทำงานของ สนช. ที่ทำให้เกิดการตระหนักรู้เกี่ยวกับค่านวัตกรรมที่แพร่หลายมากขึ้น โดยการทำงานในเชิงรุกอย่างต่อเนื่องของสถาบันวิทยาการนวัตกรรมย่อมจะช่วยเชื่อมประสานให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ มุ่งองค์ความรู้ที่ได้มาตรฐาน เพื่อจะยกระดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยให้ก้าวสู่สากลได้อย่างสง่างาม

หลักสูตร STEAM4INNOVATOR

เป้าหมายของโปรแกรม STEAM4INNOVATOR (สตีมฟอว์อินโนเวเตอร์) คือการมุ่งสร้างสังคมนวัตกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญคือคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ มีแนวคิดที่สร้างสรรค์และเข้าใจองค์ความรู้ของคำว่านวัตกรรมอย่างลึกซึ้ง สามารถปรับประยุกต์แนวคิดที่มีพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กลายเป็นจริงในรูปแบบของธุรกิจที่ต่อยอดเติบโตได้ นี่คือนิยามของโปรแกรม STEAM4INNOVATOR แผนพัฒนาศักยภาพสำหรับเยาวชนที่ต้องการก้าวไปสู่การเป็นนวัตกรรม โดยความหมายของคำว่า STEAM นั้นตั้งต้นจากคำว่า STEM : Science, Technology, Engineering, Mathematics โดยเพิ่มเติมอักษร A เข้าไปคือคำว่า Art ซึ่งหมายถึงศิลปะในสองมิติ ทั้งในแง่ของสุนทรียภาพและศิลปะในการเข้าใจและเข้าถึงความต้องการของคน ซึ่งในเชิงการสร้างสรรคนวัตกรรมจะหมายถึงการเข้าใจลูกค้าเป้าหมายในธุรกิจที่เราสร้างสรรค์ขึ้น

เด็กรุ่นใหม่ที่เราเรียกว่าเป็นคนยุค Digital Native จะโตมากับวิทยาการสมัยใหม่และมีความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้คนร่วมสมัยมากพอควร อีกทั้งมีคุณลักษณะที่ดีคือการเต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่พร้อมจะปลดปล่อยเข้าสู่ระบบ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจจะยังไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจมากพอที่จะเริ่มต้น สนช. จึงเห็นว่าการเตรียมความพร้อมให้คนรุ่นใหม่เหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงพัฒนาหลักสูตร STEAM4INNOVATOR ขึ้นเพื่อสร้างสังคมใหม่ที่ประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ และเชื่อมั่นว่าทรัพยากรบุคคลที่เป็นต้นแบบนวัตกรรมที่เราเรียกว่า Innovative leader หรือว่า Change maker ที่ผ่านหลักสูตรนี้ไป จะสามารถเห็นยวนำคนรุ่นใหม่ให้มาสนใจพัฒนาศักยภาพของตนเองและดึงดูดให้คนที่มีความสามารถและแสวงหาโอกาสด้านนวัตกรรมได้เข้ามารวมตัวกันเพื่อสร้างสังคมนวัตกรรมขึ้นมาในอนาคต

หลักสูตรที่ใช้เป็นฐานในการก้าวไปสู่การเป็นนวัตกรรม ได้รับการออกแบบให้ประกอบด้วย 4 กระบวนการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยขั้นตอนที่ 1 คือ “รู้ลึก รู้จริง” (Insight) เป็นกระบวนการเริ่มต้นในการสร้างสรรค์ธุรกิจนวัตกรรมด้วยการเปิดรับทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและมองเห็นถึงปัญหาที่แท้จริง ขั้นตอนที่ 2 คือ “การสร้างสรรค ไอเดีย” (Wow Idea) เป็นการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ ที่เกิดจากการกำหนดปัญหาและเป้าหมายในการแก้ไขที่ชัดเจน จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนที่ 3 คือ “การสร้างแผนพัฒนาธุรกิจ” (Business Model) คือการออกแบบแนวคิดและแผนการบริหารจัดการธุรกิจทั้งหมด ส่วนขั้นตอนที่ 4 คือ “การผลิตและการกระจาย” (Production and Diffusion) เป็นการลงมือสร้างผลงานนวัตกรรมและการลงมือทำอย่างจริงจังให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมทางธุรกิจ เพื่อกระจายผลผลิตออกสู่ตลาด

ตลอดสองปีที่ผ่านมา (2561 - 2562) หลักสูตร STEAM4INNOVATOR เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำไปสู่การบรรลุพันธกิจหลักขององค์กร คือการสร้างระบบนวัตกรรมที่เข้มแข็งในสังคม การสร้างโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน และการยกระดับความสามารถของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน โดย สนช. ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนใน 2 ระดับอายุ ซึ่งต้องเลือกจัดโปรแกรมและกิจกรรมให้เหมาะกับแต่ละช่วงวัย เช่น ในกลุ่มเด็กเล็กวัยประถมและมัธยมต้น เราจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่าน Learning Station กิจกรรม Roadshow และเวิร์คช็อปสั้นๆ รวมทั้งออกแบบการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อเริ่มต้นสร้างแนวคิดการมองปัญหาและสร้างความเข้าใจเรื่องของนวัตกรรมและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ ผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน ส่วนเยาวชนในกลุ่มวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการสร้าง Innovative Leader หรือ Chang Maker ให้กับสังคมใหม่ ซึ่งต้องยกระดับความสามารถทางนวัตกรรมให้เข้มข้นขึ้นด้วย โปรแกรม Capability ที่มีการฝึกคิดและสร้างสรรค์ผลงานอย่างเข้มข้น ลงมือทำจริง อีกทั้งได้เรียนรู้และฝึกทดลองเป็นผู้ประกอบการจริงทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนและเติบโต

ทั้งนี้ ในบทบาทของ สนช. ที่ยึดมั่นในการทำหน้าที่เป็น System Integrator อย่างเข้มแข็ง โดยจะมีการติดตามพัฒนาการของกลุ่มเยาวชนที่ผ่านกระบวนการ STEAM4INNOVATOR พร้อมส่งต่อการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ กับส่วนงานในระบบ นอกจากนี้ยังทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เป็นประชาสังคม ผู้รับประโยชน์โดยตรงอย่างใกล้ชิด ทั้งในกลุ่มเยาวชน พ่อแม่ ครูอาจารย์ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนเด็ก เพื่อตอบสนองถึงหลักที่สำคัญที่สุด คือการเสริมสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมบนพื้นฐานการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เยาวชนที่ผ่านแผนพัฒนาศักยภาพเยาวชน STEAM4INNOVATOR จะทำหน้าที่ดึงดูดเยาวชนที่มีศักยภาพอีกมากมายให้เข้ามาสู่ระบบ และพัฒนาไปด้วยกันผ่านความร่วมมือของหลายภาคส่วน ก้าวไปสู่การเป็นนวัตกรรมและเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่มีแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กล้าแสดงสิทธิ แสดงเสียงต่อการปรับเปลี่ยนแผนงานต่างๆ ในระดับนโยบาย พวกเขาจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งของระบบนวัตกรรมของชาติในอนาคตต่อไป

ภูมิภาคอยู่รอดได้ ประเทศไทยยั่งยืน (Innovation Regional)

อีกส่วนงานที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบนวัตกรรมแห่งชาติให้เข้มแข็ง คือการทำงานด้านการพัฒนาวัฒนธรรมภูมิภาค โดย สนช. ให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการนวัตกรรมในส่วนภูมิภาคมาโดยตลอด แต่ที่ผ่านมาจะเป็นงานในลักษณะ Project based ซึ่งยังไม่เห็นผลกระทบที่ชัดเจนในความเปลี่ยนแปลง นโยบายในปัจจุบันจึงปรับมาสู่ทิศทางของ Innovation Regional โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมในพื้นที่ส่วนภูมิภาค โดยทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น

จุดยืนของคณะทำงานพัฒนาวัฒนธรรมภูมิภาค ยึดมั่นในการทำหน้าที่เป็น System Integrator หรือว่าเป็นตัวกลางในการที่จะเชื่อมโยงทุกภาคส่วนในพื้นที่เป้าหมายให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยกระบวนการทำงานจะเริ่มจากการจำแนก (Identify) องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรม โดยจะแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ให้บริการ เช่น ผู้ประกอบการ วิชาทัก ุชมชน สตาร์ทอัพ กลุ่มที่สองคือผู้ให้บริการ หรือส่วนงาน องค์กร ที่มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนนวัตกรรม เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธนาคาร หรือ BOI สนช. จะทำหน้าที่เชื่อมประสานแต่ละภาคส่วน อันดับแรกต้องหา Key person ที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ให้ชัดเจน

เมื่อหาพันธมิตรและเครือข่ายต่างๆ ที่มีอุดมการณ์ตรงกันได้แล้ว ทีมนวัตกรรมภูมิภาคจึงเริ่มสานต่อการทำงาน โดยปัจจุบัน สนช. เป็นพันธมิตรกับ 15 อุทยานวิทยาศาสตร์ในภูมิภาคและกรุงเทพฯ ภายใต้กระทรวงอุดมศึกษาฯ โดยอุทยานวิทยาศาสตร์นั้นมีโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งต้องการยกระดับความสามารถผู้ประกอบการในพื้นที่ เมื่อมาจับมือทำงานร่วมกัน สนช. จึงนำเครื่องมือต่างๆ ที่เป็นความเชี่ยวชาญของสำนักงานฯ ไปเพิ่มเติมขีดความสามารถให้ เช่น หลักสูตรด้านการเงิน การตลาด การสร้างเครือข่ายต่างๆ เชื่อมต่อกับพันธมิตรของ สนช. ตลอดจนผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มนักศึกษาจบใหม่หรือผู้ที่ต้องการทำธุรกิจใดๆ จะสามารถเข้าสู่กระบวนการบ่มเพาะของ สนช. เพื่อต่อยอดและยกระดับธุรกิจนวัตกรรมให้เติบโตขึ้น ตอบโจทย์เป้าหมายในการสร้างนวัตกรรม (Innovator) และบุคลากรด้านนวัตกรรม (Service Provider) ได้พร้อมๆ กัน นำไปสู่เป้าหมายต่อเนื่องคือการสร้างชุมชนนวัตกรรม (Innovation Community) ให้เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของการพัฒนานวัตกรรมภูมิภาค คือการหาพื้นที่ที่ศักยภาพสูงเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนและพัฒนาในเชิงกลยุทธ์ เช่น ในภาคเหนือแบ่งออกเป็น 5 พื้นที่ คือ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการเชิงสุขภาพ/การแพทย์ กลุ่มสตาร์ทอัพ และนวัตกรรมเพื่อสังคมที่เกี่ยวกับปัญหาการขยายตัวของเมือง โดย 5 ยุทธศาสตร์นี้ จะผลักดันให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมในพื้นที่นั้น

โครงการล่าสุดคือ Chiangmai city of Innovation โดยร่วมมือกับเทศบาลนครเชียงใหม่ รวมทั้งขยายความร่วมมือไปยังอุทยานวิทยาศาสตร์ในเขตภาคใต้ โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ เป็นต้น โดยในการทำหน้าที่พัฒนานวัตกรรมภูมิภาคของ สนช. ยังคงเป็นกระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบ ทั้งการหาตัวผู้เล่นสำคัญในภาคส่วนต่างๆ (Create the dot) เพื่อผลักดันให้เกิด Supply Chain ไปจนถึง Value Chain เกิดขึ้น แล้วกระตุ้นส่งเสริมเพื่อนำไปสู่ความเชื่อมโยงของแต่ละภาคส่วน (Connect the dot) ให้เคลื่อนไปในทิศทางของระบบนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

บูรณนวัตกรรมในทุกพื้นที่

สนช. ผลักดันยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่ขึ้นมาตั้งแต่ปี 2558 เพราะเล็งเห็นว่าการสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาของ สนช. เพื่อให้พวกเขารวมกลุ่มกัน จะเพิ่มพูนโอกาสในการจ้างงานและการทำนวัตกรรมที่จะสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศโดยกระบวนการในการส่งเสริมนวัตกรรมเชิงพื้นที่มี 3 ส่วน คือการทำแผนนโยบายเพื่อที่จะสนับสนุน Mega infrastructure ที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมด้านนวัตกรรม ส่วนที่สอง คือ City Development ไม่ว่าจะเป็นการวัดดัชนีด้านการส่งเสริมนวัตกรรมของเมือง การพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยเปิดมุมมองของผู้บริหารเมือง และส่วนที่สาม ในระดับย่าน คือการเข้าไปสร้างความตระหนักรับรู้ของคนในพื้นที่ เพื่อผลักดันให้เกิดโครงการนวัตกรรมตามเป้าหมาย โดยความเชี่ยวชาญของ สนช. จะเน้นไปยังพื้นที่ระดับ “ย่าน” (Innovation District) เป็นหลัก โดยมีผลงานในกรุงเทพฯ จำนวน 6 ย่านนวัตกรรม และในเขตโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อีก 4 ย่านนวัตกรรม และในส่วนภูมิภาคที่เริ่มต้นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

โดยหนึ่งในย่านที่มีความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้คือ “ย่านนวัตกรรมโยธี” ซึ่งเกิดจากร่วมมือของรัฐมนตรี 3 กระทรวงหลัก คือกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข โดยเล็งเห็นว่าย่านโยธีเป็นย่านที่มีศักยภาพด้านการแพทย์ และเป็นพื้นที่ของหน่วยงานด้านสาธารณสุขจำนวนมาก มีศักยภาพในการร่วมมือและต่อยอดธุรกิจนวัตกรรมให้เพิ่มมูลค่าได้อย่างมหาศาล แผนงานจึงดำเนินต่อเนื่องเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาทางการแพทย์และงานวิจัยในพื้นที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านการแพทย์ และการให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นพื้นที่ให้สตาร์ทอัพที่สนใจในธุรกิจสาขานี้รวมทั้งเครือข่ายนักวิจัยได้มาเชื่อมต่อโอกาสทางธุรกิจซึ่งกันและกัน เกิดเป็น Co-working Space และการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในแนวทางต่างๆ โดย สนช. จะทำหน้าที่เป็น System Integrator ในการประสานทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ผ่านเว็บไซต์ ymid.or.th เพื่อให้ข้อมูลต่างๆ ในย่านโยธี ซึ่งเป็น Innovation District ต้นแบบ ซึ่งในอนาคตจะพัฒนาเรื่องของข้อมูลให้กว้างขวางครอบคลุมและเป็น One Stop Service มากขึ้น เช่น สตาร์ทอัพที่ทำเรื่องแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการนัดพบแพทย์ อาจเชื่อมต่อเข้ามาในเว็บเพื่อพบกับยูสเซอร์ได้โดยตรง เป็นต้น

อีกหนึ่งย่านนวัตกรรมที่ สนช. กำลังส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางนวัตกรรมในอนาคตคือ “ย่านกล้วยน้ำไท” (KIID: Kluaynamthai Innovative Industries District) เป็นชุมชนมหาวิทยาลัยที่เน้นในเรื่อง Media Tech เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกรุงเทพและภาคเอกชน โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่เป็นอย่างดี เช่น การทำเรือฯ ได้นำแผนยุทธศาสตร์นี้ไปต่อยอดกับแผนพัฒนานวัตกรรมภายในองค์กรของการทำเรือฯ เอง ให้ต่อยอดและเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

ย่านปทุมวิไล หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า Bangkok Cyber Tech District เป็นอีกหนึ่งความสำเร็จของการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ โดยพื้นที่นี้เป็นความร่วมมือกับภาคเอกชนคือบริษัททรู คอร์ปอเรชั่น ซึ่งมีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมอย่างยิ่ง นั่นคือทรู ดิจิทัล พาร์ค เมื่อมาจับมือกับสตาร์ทอัพไทยแลนด์ของ สนช. ได้มีการตั้งศูนย์ DISTRICT C ที่มุ่งให้เป็นศูนย์ในการประสานงานและให้คำปรึกษารวมถึงเป็น One stop service ด้าน Startup และเป็นพื้นที่รองรับในการจัดกิจกรรมต่างๆ จึงสามารถผนึกกำลังเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาพื้นที่นี้ให้ตอบโจทย์ธุรกิจนวัตกรรมในอนาคต ซึ่งวางแผนไว้ว่าจะขยายขอบเขตไปจนถึงบริเวณศูนย์การประชุมไบเทค

สำหรับในภูมิภาค โครงการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ได้รุกคืบไปในหัวเมืองใหญ่ๆ เช่น ที่เชียงใหม่ซึ่งมีย่านนวัตกรรมการแพทย์ ที่ร่วมมือกับกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีคณะแพทยศาสตร์เป็นแกนหลักของการพัฒนา รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์ Chiang Mai & Co ให้เป็นสถานที่สำหรับสตาร์ทอัพต่างประเทศและพัฒนาเป็นศูนย์ประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ นอกจากนั้นยังมีย่านนวัตกรรมในเขต EEC อีก 4 จุด คือที่บางแสน ศรีราชา พัทยา บ้านฉาง-อูตะเภะ โดยในส่วนของย่านนวัตกรรมที่บ้านฉาง จ.ระยอง ได้มีการทำหนังสือแสดงเจตจำนง (LOI) ร่วมกัน ระหว่าง สนช. สอภ. (Gistda) เทศบาลเมืองบ้านฉาง และมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี โดยจะพัฒนาศูนย์นวัตกรรมขึ้นมาให้เป็นศูนย์กลางของย่านนี้ ด้วยรูปแบบใกล้เคียงกับ Knowledge Exchange Center (KX) ที่พัฒนาขึ้นโดยมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี ในเขตคลองสาน กรุงเทพฯ

ตลอดระยะเวลาที่พัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ สนช. ไม่เคยหยุดเสาะหาองค์ความรู้และกรณีศึกษาจากทั้งในและต่างประเทศ เช่น การดึงตัวอย่างและได้ความร่วมมือจากย่านนวัตกรรมอุตสาหกรรมเก่าจากบาเซโลน่า ประเทศสเปน เป็นต้น ด้วยเชื่อมั่นในศักยภาพของคน พื้นที่ และความมุ่งมั่นของผู้ประกอบการไทย ที่จะร่วมกันต่อยอดจากย่านนวัตกรรมจากทั่วทุกภูมิภาค ให้กลายเป็นภาพรวมของประเทศแห่งนวัตกรรม ที่เข้มแข็งมาจากฐานรากอย่างแท้จริง

มิติที่ 2 “นวัตกรรม” ขุมพลังสู่ความเปลี่ยนแปลง

ประชาคมโลกต่างเตรียมตัวรับความเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมเข้ามาอย่างต่อเนื่องในศตวรรษที่ 21 สนช. ได้วางยุทธศาสตร์อย่างรัดกุมเพื่อเสริมโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ เพื่อบ่มเพาะให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมแบบพลิกโฉม ผ่านเครื่องมือและกลไกสนับสนุนที่เหมาะสม ทั้งในด้านการเงิน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรม และรูปแบบนวัตกรรมที่มีผลกระทบในระดับสูงต่อการพัฒนาประเทศ

นวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจ มุ่งเป้าสู่ออนาคต

น้ำมันหล่อลื่นที่สำคัญที่สุดในการเอื้อให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างรวดเร็ว คือสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ สนช. ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้อย่างยิ่ง เราจึงมีสำนักงานนวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจเพื่อทำหน้าที่สร้างโอกาสการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งด้านเทคโนโลยีและการเงิน เพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนให้กับผู้ประกอบการ ด้วยแนวคิดที่บุคลากรต่างยึดเป็นเป้าหมายร่วมกันคือ Groom Grant และ Growth กล่าวคือ Groom คือการอบรมให้ความรู้ผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถใช้นวัตกรรมเป็นด้วยระดับในการแข่งขันได้ทั้งในและต่างประเทศ Grant เป็นกลไกทางการเงินและการสนับสนุนทุน ซึ่งเป็นบทบาทที่ชัดเจนของ สนช. มาโดยตลอด ส่วน Growth คือการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นและสร้างตลาดนวัตกรรมให้กับผู้ประกอบการที่เราสนับสนุนอยู่ รวมทั้งสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางการตลาดทั้งในประเทศและระดับสากล

รูปธรรมความสำเร็จของโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกลไกของนวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจ เห็นได้ชัดเจนผ่านยุทธศาสตร์ในเรื่องของการสนับสนุนทุนให้ผู้ประกอบการ โดยปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการให้ทุนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานฯ มากขึ้น จากเดิมที่ให้โอกาสด้านเงินทุนแก่ผู้ประกอบการในลักษณะนวัตกรรมแบบเปิด (Open Innovation) ซึ่งเป็นการสนับสนุนแบบกว้างๆ โดยมีหลักเกณฑ์สนับสนุนแก่ธุรกิจนวัตกรรมที่ยกระดับห่วงโซ่อุปทานเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) ไปสู่การสร้างห่วงโซ่มูลค่าใหม่ที่เป็นอุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) ของประเทศ สนช. มีการปรับกลยุทธ์โดยเน้นการสนับสนุนที่จำเพาะเจาะจง ในรูปแบบของนวัตกรรมมุ่งเป้า (Thematic innovation) ที่มีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาประเทศ และยกระดับความสามารถทางนวัตกรรมในระดับสาขาและประเด็นที่มีผลกระทบต่ออนาคตของประเทศในระดับสูง

โดยฝ่ายนวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจจะทำการศึกษาอย่างรอบด้าน เกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ (Customers' Pain Points) รวมทั้งโอกาสของอุตสาหกรรมในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ ที่สามารถใช้นวัตกรรมในการแก้ไข เช่น อุตสาหกรรมในระบบสาธารณสุข หรือโอกาสในเรื่องของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย นอกจากนี้สนับสนุนแล้วยังเชื่อมโยงไปสู่การสร้างความคิดเติบโตทางธุรกิจโดยกลไกแบบนวัตกรรมมุ่งเป้าได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาสองปี และเกิดรูปธรรมความสำเร็จที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรมอย่างน่าพอใจ

สำหรับในช่วงปี 2561 มีการดำเนินงานใน 5 ธุรกิจหลัก ประกอบไปด้วย ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ธุรกิจที่ใช้อากาศยานไร้คนขับ อุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เทคโนโลยี IoT และนวัตกรรมความมั่นคงทางอาหารและสังคมเมือง ทั้งห้าหมวดอุตสาหกรรมล้วนแล้วแต่เป็นรูปแบบนวัตกรรมที่มีผลกระทบในระดับสูงต่อการพัฒนาประเทศ โครงการที่ได้รับการสนับสนุนทุนแบบนวัตกรรมแบบมุ่งเป้าหลายโครงการที่โดดเด่น ตอบโจทย์นโยบายของประเทศในช่วงเวลานั้น เช่น เรื่องของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีโครงการ Smart transport for Tourists เน้นการดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองของรัฐบาล เป็นต้น

สำหรับปี 2562 มีเพิ่มเติมขึ้นมาเป็น 6 กลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นนวัตกรรมมุ่งเป้า ประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมธุรกิจการดูแลสุขภาพ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรม IOT และโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมอาหารทางการแพทย์ (เฉพาะโรคเรื้อรังไม่ติดต่อ) อุตสาหกรรมสมุนไพร (เฉพาะโรคเรื้อรังไม่ติดต่อ) สุดท้ายคือธุรกิจเรื่องของความมั่นคงปลอดภัย ทั้งในระดับทางการทหารและความปลอดภัยของพลเรือน โดยหัวข้อที่ซ้ำกันในอุตสาหกรรมต่างๆ จะมีการเปลี่ยนแนวคิดที่แปลกใหม่ออกไปให้สอดคล้องกับบริบทของปัญหาที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วง เช่น ในสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เปลี่ยนจากเรื่อง Smart Transport ไปสนับสนุนในเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นอกจากเรื่องของ Grant ข้างต้นแล้ว การพัฒนาผู้ประกอบการในส่วนนวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจยังเน้นในเรื่องของ Growth หรือการสร้างตลาดนวัตกรรมให้แก่ผู้ประกอบการทุกภาคส่วน โดยมีโครงการต่างๆ ที่ต่อยอดทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการ เช่น โครงการวิสาหกิจเริ่มต้นสู่การลงทุน การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ และกลไกการสนับสนุนด้านการเสริมศักยภาพด้านนวัตกรรมโดยมุ่งหวังให้ผู้ประกอบการก้าวพ้นจากการทำธุรกิจนวัตกรรมแบบเดิม ไปสู่ไปสู่การสร้างห่วงโซ่มูลค่าใหม่ ซึ่งเป็นธุรกิจนวัตกรรมที่จะสร้างรายได้และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างสูงในอนาคต

พลิกประเทศไทย ด้วยนวัตกรรมเพื่อสังคม

ในช่วงระยะเวลา 3 ปี ที่ผ่านมา (2560-2562) สนช. ได้ดำเนินงานด้านนวัตกรรมเพื่อสังคมมาอย่างเข้มข้น ด้วยตระหนักว่าการพัฒนาแพลตฟอร์มทางสังคมและสาขาธุรกิจเพื่อสังคม ที่ช่วยสนับสนุนความสามารถทางนวัตกรรมในสังคมนั้น เป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากขึ้น แม้แต่ย้อนกลับไปตั้งแต่ระยะแรกๆ ในการทำงานของ สนช. เราไม่เคยหลงลืมประเด็นทางสังคม ซึ่งมีการสนับสนุนทุนต่างๆ มาโดยตลอด ทั้งในเรื่องของเกษตรกรยั่งยืนหรือพลังงานทดแทน เพียงแต่ในปัจจุบันเราวางยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบและมุ่งเป้ามากยิ่งขึ้น

นอกจากบริบททางสังคมของประเทศไทยแล้ว การดำเนินงานด้านนวัตกรรมเพื่อสังคม ยังยึดโยงมาจาก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ตามกรอบขององค์การสหประชาชาติ โดย สนช.ได้ทำการศึกษาและจำกัดขอบเขตในการสนับสนุนใน 9 ด้าน ของนวัตกรรมเพื่อสังคม ประกอบไปด้วย ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อมโยงระหว่าง อาหาร น้ำ และ พลังงาน ด้านภาครัฐและการศึกษา ด้านการเงิน การจ้างงาน และสวัสดิการสังคม ด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ด้านความเป็นเมือง ด้านสุขภาพ ด้านการท่องเที่ยว และวัฒนธรรม และด้านการจัดการภัยพิบัติ

จาก 9 มิติด้านสังคมเหล่านี้ สามารถแบ่งแนวทางหลักๆ ในการทำงานได้ 3 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่อมโยงระหว่างน้ำ อาหาร พลังงาน หรือเรื่องของเกษตรกรรมยั่งยืน จะรวมอยู่ในกลุ่มนี้ ส่วนกลุ่มที่ 2 เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับคนและเมือง เช่น การขยายตัวของเมือง ภาครัฐกับการศึกษา หรือสวัสดิการสังคม เป็นต้น และกลุ่มที่ 3 เกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ของคน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน หรือการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในอนาคต ทั้งนี้คำจำกัดความของนวัตกรรมเพื่อสังคมคืออาจเป็นสิ่งที่ต้องสื่อสารออกไปให้สังคมเข้าใจตรงกัน กล่าวคือ นวัตกรรมเพื่อสังคมเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาใหม่ๆ ที่มีผลกระทบในเชิงสังคม ในขณะที่เดียวกันต้องมีการเติบโตในเชิงธุรกิจด้วย เป็นกิจการวิสาหกิจ หรือบริษัท ที่ดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลงานที่โดดเด่นด้านนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ผ่านมา มีอยู่หลากหลาย เช่น โครงการ “หมู่บ้านนวัตกรรมเพื่อสังคม” เป็นโครงการที่เปิดรับผลงานนวัตกรรมเพื่อสังคมที่พร้อมขยายผลสู่พื้นที่เป้าหมาย และก่อให้เกิดระบบนิเวศนวัตกรรมเพื่อสังคมที่สามารถแก้ไขปัญหา ส่งเสริม สนับสนุนยกระดับคุณภาพชีวิตในพื้นที่เป้าหมาย และเป็นต้นแบบการขยายผล ผลงานนวัตกรรมเพื่อสังคมให้เข้าถึงปัญหาตามบริบทของพื้นที่ โดยโครงการที่เสนอเข้ามา ยัง สนช. สามารถแบ่งได้ตาม 9 มิติหลัก ให้สอดคล้องกับบริบทปัญหาในพื้นที่นั้นๆ

นอกจากนี้ยังมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของเมือง คือโครงการ City & Community Innovation Challenge เป็นการเปิดรับข้อเสนอโครงการนวัตกรรมสำหรับเมืองและชุมชน ต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง โดยเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้นำเสนอรูปแบบนวัตกรรมที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหา ซึ่งในแต่ละปีมีผู้ประกอบการที่สนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้นในบทบาทการเป็น System Integrator ของ สนช. ยังช่วยเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการนวัตกรรมเพื่อสังคม ได้มีโอกาสพบกับนักลงทุนมาลง ช่วยสร้างความเข้าใจและความคล่องตัวในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างจากภาครัฐ และประสานการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ผู้ประกอบการนวัตกรรมเพื่อสังคมที่ทำโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน มีโอกาสได้ต่อยอดการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเงินทุนสนับสนุน หรือร่วมลงทุนในธุรกิจด้วยกัน นอกจากนี้ยังสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการได้พบกับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการต่อยอดจากการทำโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่ต้องการส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อสังคมที่มีผลกระทบที่ดีในการแก้ปัญหาสังคม ไปจนถึงการแสวงหานักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เช่น ความร่วมมือกันในแบบ CLMV (Cambodia-Laos-Myanmar-Vietnam) เป็นการร่วมมือในประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน

มิติที่ 3

มุ่งสู่นาคต แห่งนวัตกรรม

สนช. ซึ่งทำงานเกี่ยวกับนวัตกรรมซึ่งเป็นศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสิ่งใหม่ๆ ในอนาคต เตรียมความพร้อมและยกระดับศักยภาพทางนวัตกรรมสำหรับอนาคต ทั้งในระดับบุคคล องค์กรและประเทศ ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือในระดับนานาชาติ เพื่อให้ประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นประเทศนวัตกรรมชั้นนำ และมีทิศทางในการพัฒนาระบบนวัตกรรมให้เคลื่อนไปสู่อนาคตอย่างเท่าเทียมกับประเทศอื่นๆ ในระดับสากล

เทศกาลนวัตกรรม สร้างภาพลักษณ์ “ประเทศนวัตกรรม”

ในปี 2561 สนช. ได้จัดให้มีงาน Innovation Thailand Expo (ITE) ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อจุดประสงค์หลักในการสร้างภาพลักษณ์ด้านนวัตกรรมของประเทศไทย สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงผ่านด้านนวัตกรรม กระบวนทัศน์ของประเทศ เพราะภาพลักษณ์เดิมของประเทศไทยยังไม่เป็นที่รับรู้ของโลกว่าเป็นหนึ่งในประเทศนวัตกรรม แม้ว่ารัฐบาล สนช. และหน่วยงานทุกภาคส่วนจะประสานความร่วมมือในการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมมาอย่างยาวนาน

สนช. จึงเห็นถึงความสำคัญที่ต้องพยายามสื่อให้ทั่วโลกรับรู้ถึงศักยภาพของประเทศไทยในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นประเทศที่ผลักดันการพัฒนานวัตกรรมของประเทศผ่านกิจกรรมหลายรูปแบบ โดยงาน Innovation Thailand Expo มีเป้าหมายในการเป็น Tech and Innovation Event เพื่อนำเสนอการจัดแสดงเทคโนโลยีและนวัตกรรมชั้นนำของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพ สะท้อนผ่านผลงานต่างๆ ที่จัดแสดงอย่างหลากหลายภายในงาน โดยมีสีสันแบบเทศกาลนวัตกรรม ที่เปิดกว้างให้ทุกคนสามารถเข้าร่วมได้ ตามแนวคิด Fair Fin Fun กล่าวคือเป็นงานแสดงสินค้าด้านนวัตกรรม (Innovation Fair) ส่วน Fin คือมีการให้คำปรึกษาในการทำธุรกิจนวัตกรรม (Innovation Business) และสุดท้ายคือ Fun คือการมีโอกาสได้สัมผัสประสบการณ์ร่วมในนวัตกรรมต่างๆ (Innovation Experience)

งาน ITE จัดขึ้นต่อเนื่องเป็นปีที่สอง โดยจะจัดขึ้นให้คาบเกี่ยวกับวันที่ 5 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันนวัตกรรมแห่งชาติ ในปี 2562 จัดในวันที่ 3-5 ตุลาคม ภายใต้แนวคิด Social Innovation ที่ศูนย์การค้าสยามมิตราทาวน์ โดยคอนเซ็ปต์ Fair Fin Fun ซึ่งเป็นจุดแข็งของงานในปีแรก สามารถสร้างให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ด้านนวัตกรรมของประเทศไทย นอกจากนั้นยังได้เป็นการแสดงบทบาท System Integrator ขององค์กรอย่างชัดเจน เพราะงานที่จัดขึ้นเป็นการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ได้มีเพียงผลงานของ สนช. แต่ได้ยกระดับขึ้นสู่ฐานของประเทศ โดยที่ สนช. วางบทบาทเป็นโซ่ข้อกลางที่ทำให้ทุกหน่วยงานได้จัดแสดงผลงาน

จุดเด่นประการหนึ่งที่สะท้อนผ่านงาน ITE คือการที่ผู้ประกอบการหรือประชาชนทั่วไป สามารถเข้ารับคำปรึกษาจากหน่วยงานภาครัฐในโซน Government Support ที่แบ่งตามนโยบายของสำนักงาน คือ Groom Grant Growth ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ของการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่ทำได้ โดย Groom เป็นโซนของหน่วยงานภาครัฐที่ช่วยสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพทางด้านนวัตกรรมให้กับผู้ประกอบการ ในเรื่องของ การจัดอบรมต่างๆ และพัฒนาด้านเทคโนโลยีให้กับฝีมือแรงงานในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (TCELS) หรือ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น ในขณะที่ Grant คือหน่วยงานที่สนับสนุนทุนให้แก่ผู้ประกอบการ ประกอบไปด้วย สนช. เอง สวทช. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม รวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ ส่วน Growth เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนในเรื่องของการขยายผล ต่อยอด เช่น BOI เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นต้น ปრაกฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้สามารถก้าวข้ามภาพลักษณ์เดิมๆ ที่เข้าถึงยากของหน่วยงานรัฐได้อย่างน่าพอใจ เพราะผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือการที่ประชาชนสามารถเดินตรงเข้ามาปรึกษาหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างอิสระลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก และมีการแข่งขันกันอย่างเสรี

วัตถุประสงค์หลักของงาน ITE สามารถสื่อสารภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทยได้อย่างชัดเจน ทั้งต่อคนในประเทศและในระดับ Global Perception เป็นการที่ต่างชาติมองศักยภาพด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมของประเทศไทย ให้เกิดการรับรู้ที่ตรงกันว่าประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศนวัตกรรมที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้ได้จริง และก่อให้เกิดประโยชน์กับมวลมนุษยชาติไม่น้อยหน้ากว่าประเทศเพื่อนบ้าน หรือประเทศใดในระดับสากล

สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม

การก่อตั้ง “สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม” (Innovation Foresight Institute - IFI) ในปี 2561 ของ สนช. นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่แสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลขององค์กร เพราะ IFI มีวัตถุประสงค์ในการมองทิศทางของนวัตกรรมในอนาคต ที่จะส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงในระบบใหญ่ๆ ทั้ง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ในภาพรวมของประชาชนในประเทศ ผลงานที่จะเกิดจากหน่วยงานนี้จะสามารถก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาลต่อทิศทางการพัฒนาในระดับยุทธศาสตร์ของประเทศ

ในระยะแรก IFI ถูกออกแบบมาให้เป็นหน่วยงานด้านการให้คำปรึกษา โดยมุ่งเน้นที่ใช้เครื่องมือต่างๆ ทางด้านการวิจัยในเชิง Social Science และเครื่องมือทางการบริหารจัดการ เพื่อทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ช่วยให้ “มองอนาคต” (Foresight) เห็นทิศทางของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อจะหาช่องทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เหมาะสม นอกจากนั้นยังเป็นหน่วยงานที่จะสร้างระบบนิเวศในเรื่องของการมองอนาคต เพราะยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ในขณะที่ในต่างประเทศให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องศาสตร์ในการมองอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐ เช่นใน สิงคโปร์ หรือประเทศแถบยุโรปอย่างอังกฤษ หรือฟินแลนด์ เพราะตระหนักดีว่าสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างยิ่งยวด

สาเหตุที่ประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญกับศาสตร์นี้ เป็นเพราะในการที่แต่ละประเทศจะวางแผนลงทุนระยะยาวในเรื่องที่ความเปลี่ยนแปลงใช้กระบวนการที่นาน เช่น การลงทุนเรื่องทรัพยากรมนุษย์ ให้ตอบโจทย์อุตสาหกรรมบางสาขา ซึ่งต้องใช้เวลาอย่างน้อย 10-20 ปี หรือการลงทุนด้านเทคโนโลยี ที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาในระยะยาว นั่นคือสาเหตุที่ต่างประเทศให้ความสำคัญกับ Foresight เพื่อนำมากำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์หลักของประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น ความตื่นตัวในศาสตร์ด้านนี้เกิดขึ้นพร้อมกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หน่วยงานรัฐหลายแห่งจึงให้ความสนใจเรื่อง Foresight มากยิ่งขึ้น

ผลงานที่ผ่านมาของ IFI เน้นไปที่การสร้างชุมชนของผู้ที่สนใจหรืออยากริเริ่มในเรื่องนี้ มีทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยส่วนใหญ่เป็นภาคการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มนักวิจัย กลุ่มคนที่เป็นนักยุทธศาสตร์ นักกลยุทธ์ขององค์กรต่างๆ โดย IFI ได้สร้างเครื่องมือการมองอนาคต ซึ่งเป็นการรวบรวมเทคนิคต่างๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นเทคนิคของนักวิจัยด้าน Future Study ใช้ในการมองภาพอนาคต โดยรวบรวมเป็นคู่มือเพื่อการถ่ายทอดและจัดอบรม โดยเฉพาะในเรื่องของเทรนด์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น เทรนด์ด้านสุขภาพในอนาคต เทรนด์ด้านการศึกษา ด้านอาชีพในอนาคต เป็นต้น รวมทั้งการประเมินองค์กรนวัตกรรม ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ ทั้ง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand, SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment - MAI) นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมการมองอนาคต เพื่อดึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น จัดประกวดวิดีโอ ให้นักศึกษาส่งแนวคิดภาพอนาคตในอีก 10-20 ปีข้างหน้า ว่าจะมีทิศทางอย่างไร ส่วนหนึ่งเพื่อจุดประสงค์ในการสร้าง engagement กับคนรุ่นใหม่ในเรื่องของการมองอนาคต ให้พวกเขาได้ใช้ความสามารถผ่านมุมมองในการผลิตคลิปวิดีโออย่างเต็มที่

3

10 นวัตกรรม สู่ Paradigm ใหม่

10 ปีที่ผ่านมา สนช. และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมมือกันสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่สมบูรณ์ เพื่อให้ต้นไม้ที่ชื่อว่า “ระบบนวัตกรรมแห่งชาติ” เติบโตอย่างแข็งแกร่ง จนถึงวันนี้ประเทศไทยมีไม้ใหญ่ที่ยังรากอย่างเข้มแข็ง แต่เรายังคงเติบโตต่อไป ด้วยการกำหนดประเด็นการพัฒนานวัตกรรม 10 ประเด็น นวัตกรรม เพื่อเป็นเป้าหมายในการยกระดับศักยภาพทาง นวัตกรรมของประเทศอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ แต่ละด้าน 10 ท่าน จะถอดรหัสของทั้ง 10 ประเด็น เพื่อเสนอแนะ ข้อมูลอย่างรอบด้าน ให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนและสะท้อน ไปยังการทำงานในระดับนโยบาย เพื่อสัมฤทธิ์ผลที่ยั่งยืนในอนาคต

คุณปริญญา พานิชภักดิ์

กรรมการสถาบันพัฒนา
ผู้ประกอบการยุคใหม่ (NEA)
กระทรวงพาณิชย์

กรรมการตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

กรรมการบริหารสำนักงาน
พัฒนาธุรกรรมทาง
อิเล็กทรอนิกส์ (ETDA)

สถาปัตยกรรมการเงิน นวัตกรรม Financial Architecture

บทบาทล่าสุดของคุณปริญญา พานิชภักดิ์ นอกจากจะเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เขายังทำในสิ่งที่เชี่ยวชาญคือการเป็นประธานคณะทำงาน ‘ทีมเศรษฐกิจทันสมัย’ หรือ ‘ทีมอเวนเจอร์’ ซึ่งกำลังเป็นที่จับตามอง คุณปริญญาคร่ำหวอดอยู่ในแวดวง การเงินการธนาคาร รวมทั้งมีประสบการณ์ทำงานอย่างหลากหลาย ทั้งธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจหลักทรัพย์ วาณิชธนกิจ และวิสาหกิจต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังเป็นอดีตนิตยกรรมการสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ดังนั้นความเห็นและคำแนะนำของเขาต่อเรื่องสถาปัตยกรรมการเงิน นวัตกรรม จึงมีทุกรายละเอียดที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางการเงินที่หลากหลาย เพื่อให้และเหมาะสมกับความต้องการและระยะการพัฒนา นวัตกรรมของผู้ประกอบการ

ประธานคณะทำงานทีมเศรษฐกิจฯ เปิดภาพกว้างให้เห็นถึงสถานการณ์ด้านการระดมทุนสำหรับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะบริษัทสตาร์ทอัพ ซึ่งมองว่าบริษัทเล็กที่สายป่านสั้น ยังคงมีความเสียเปรียบค่อนข้างมาก ส่วนหนึ่งเกิดจาก Mindset ของนักลงทุนในตลาดที่ยังไม่พร้อมสำหรับความเสี่ยงที่ไม่แน่นอน โดยปริญญายกตัวอย่างว่า ปัจจุบันนี้บริษัทสตาร์ทอัพที่ได้เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์จำกัดอยู่ในกลุ่มที่มีคอนเนกชันค่อนข้างดี ในขณะที่บางส่วนผ่านช่องทางรับบริจาค เป็นส่วนน้อยที่จะมีผู้ร่วมลงทุน (Venture Capital - VC)

นักลงทุน

ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่
ยังไม่เข้าใจความเสี่ยงตรงนี้
ไม่เข้าใจว่าต้องลงทุนไปบ้าง
เพื่อจะเป็นการสร้างนวัตกรรม
สร้างการวิจัยและพัฒนา
เพื่อการเติบโตระยะยาว

“VC เป็นหนึ่งในช่องทางที่มีมากขึ้น แต่ยังไม่ค่อยมี สตาร์ทอัพบางคนอาจจะไม่ VC มาสนใจจากการประกวด ซึ่งขณะนี้มีการจัดประกวดมากขึ้น ทั้งของ สบช. เอง และของเอกชนทั้ง SCB ดีแทค และทรู อาจจะพูดได้ว่าเพิ่งเป็นช่วงหลังที่ สตาร์ทอัพเริ่มบูมขึ้นมา บางส่วนใช้แพลตฟอร์มการระดมทุนผ่านเหรียญดิจิทัล (Initial Coin Offering - ICO) แต่วิธีนี้ยังค่อนข้างจำกัด ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของการลงทุนกับกลุ่มสตาร์ทอัพ ผมคิดว่า นักลงทุน ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ยังไม่เข้าใจความเสี่ยงตรงนี้ ไม่เข้าใจว่าต้องลงทุนไปบ้างเพื่อจะเป็นการสร้าง นวัตกรรม สร้างการวิจัยและพัฒนาเพื่อการเติบโตระยะยาว ซึ่งเป็นนวัตกรรม ให้กับบริษัทได้ บางทีมันก็ต้องยอมรับความเสี่ยงที่สูงมากกว่าแค่ปล่อยสินเชื่อ ส่วนบุคคล หรือปล่อยสินเชื่อให้บริษัทใหญ่ ซึ่งตรงนี้ต้องไปเปลี่ยนที่ mindset”

เมื่อถามถึงข้อจำกัดของบริษัทสตาร์ทอัพในประเทศไทย ที่ทำให้เกิดปัญหาใน ลักษณะนี้ คุณปริญญาให้ความเห็นว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากคุณภาพของบริษัท เพราะ วัฏจักรของบริษัทสตาร์ทอัพไทยยังถือว่าเยาว์วัยมาก จำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ของผู้ประกอบการให้มีคุณภาพมากขึ้น เพราะเมื่อเทียบกับสตาร์ทอัพในหลาย ประเทศ มีพื้นฐานที่แข็งแกร่งกว่า เช่น มีผู้บริหารหรือเจ้าของที่ทำงานประจำ และเคยประสบความสำเร็จมาแล้ว ในขณะที่สตาร์ทอัพไทยเป็นคนหนุ่มสาวไฟ แรงแต่อาจจะขาดประสบการณ์ ขาดองค์ความรู้ ไม่ว่าจะผ่านทางเงิน เรื่องบัญชี การตลาด หรือกฎหมาย ดังนั้นเองหลายบริษัทจึงยังคุณภาพไม่ดีพอที่จะมาระดมทุนในระดับตลาดหลักทรัพย์

ผู้ประกอบการอีกกลุ่มหนึ่งที่คุณปริญญา มองว่าประสบปัญหาด้านการระดมทุนค่อนข้างมาก คือวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ซึ่งเกิดจากภาพลักษณ์ที่คนยังสับสนว่าเป็นกิจการเพื่อการกุศลหรือผู้ประกอบการทางธุรกิจ แต่ในขณะเดียวกันแนวโน้มของ VC ที่เข้าใจและต้องการลงทุนในกิจการเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น “เริ่มเห็น VC ที่ต้องการลงทุนในกิจการที่มีความยั่งยืน นอกจากนั้นยังต้องการช่วยสังคมในแง่ของการเข้ามาช่วยโค้ช ช่วยเป็นเมนเทอร์ อย่างสตาร์ทอัพที่มีสถาบันด้านความยั่งยืน ชื่อ Sasin Sustainability & Entrepreneurship Center คนกลุ่มนี้ได้เข้ามาขับเคลื่อนเรื่องนวัตกรรมในเชิงสร้างสรรค์และสร้างความยั่งยืนในการเติบโตด้วย”

นอกจากนี้คุณปริญญายังให้ข้อมูลเพิ่มเติม ว่ายังมีความหวังเกี่ยวกับการเข้าถึงการเงินในระบบที่เรียกว่า Peer to Peer Lending (P2P Lending) ซึ่งเป็นรูปแบบการปล่อยสินเชื่อในระบบบล็อกเชน ซึ่งน่าจะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาของผู้ประกอบการ SMEs หรือสตาร์ทอัพได้ เพราะปัญหาของคนกลุ่มนี้คือการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกและเป็นธรรมไม่ได้

“อธิบายอย่างง่ายได้ว่า P2P Lending เป็นการนำคนมีเงิน กับคนที่ไม่มีเงินมาจับคู่แล้วปล่อยสินเชื่อให้กัน บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นไว้ใจกัน นิสัยใจคอที่ดี ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ เรียกว่า “เครดิตเชิงสังคม” (Social Credit Score) โดยนำ Social Credit Score มาเก็บในบล็อกเชน การประมวลผลเครดิตเชิงสังคมเกิดจากพฤติกรรมต่างๆ ในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการกดไลค์ในโซเชียลมีเดีย การซื้อแพคเกจ Post Pay หรือ Preplay แล้วข้อมูลทุกอย่างที่เป็น Digital Footprint data จะถูกประมวลไว้หมด ระบบนี้น่าสนใจมาก”

สำหรับข้อเสนอแนะต่อสังคม หรือหน่วยงานในระดับนโยบาย คุณปริญญ์ได้ฝากไว้เกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำในการแข่งขัน ซึ่งฝ่ายนโยบายต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะที่กระทบต่อสถาบันยุติธรรมการเงิน นวัตกรรม นโยบายบางเรื่องอาจจะมีผลกระทบจนพวกเขาต้องตายเสียก่อนจะได้โต

“นโยบายในหลายๆ เรื่อง เราไม่ได้เป็น Pioneer สิ่งหนึ่งที่เราทำได้คืออาจจะมองรอบๆ ภูมิภาคหรือระดับโลกว่าไปทางไหน เราสามารถเรียนรู้ทางลัดได้จากพวกเขา นำนโยบายที่ดีของเขาามาปรับใช้ หรือเรียนรู้จากบทเรียนและข้อผิดพลาดของเขา ในการ Implement นโยบายมาปรับใช้กับบ้านเราได้ อย่างเช่นเรื่องภาษีที่มีพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเกิดขึ้น ผมคิดว่าเกิดจากความหวังดี แต่ปัญหาคือจุดประสงค์ที่ต้องการปกป้องคุ้มครองผู้บริโภค และลงโทษคนทำผิด กลับกลายเป็นทำให้การระดมทุนล่าช้า สตาร์ทอัพที่กำลังจะระดมทุนต้องชะงักไป เพราะมีขั้นตอนมากเกินไปและมีภาระภาษีพุ่งมา ตรงนี้เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึง ว่ากฎหมายควรสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ”

คุณสฤณี อาชวานันทกุล

กรรมการผู้จัดการ
ด้านการพัฒนาความรู้
บริษัท ป่าสาละ จำกัด

นักเขียน นักแปล นักวิจัย
และนักวิชาการอิสระด้านการเงิน

นวัตกรรมเพื่อสังคม Social Innovation

“อยากให้มองปัญหาเรื่องอำนาจผูกขาดโดยคนกลุ่มเดียว ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ถ้ามองในเมื่อเรามีผลประโยชน์อยู่แล้ว จะมีความสนใจสนับสนุนนวัตกรรมใหม่ ดังนั้นคนที่สนับสนุนนวัตกรรม มักจะไม่ใช้คนที่มีความอำนาจ ทำไม Innovator ที่พลิกธุรกิจต่างๆ มักเป็นคนที่อยู่ข้างล่าง คำตอบคือเพราะเขาต้องดิ้นรนใจ เขาจึงต้องสร้างนวัตกรรม”

หากให้นึกถึงนักวิชาการร่วมสมัยที่เกาะติดเรื่องกิจการเพื่อสังคมมาโดยตลอด ทั้งในฐานะนักเขียน นักแปล นักวิจัย และนักเคลื่อนไหว คุณสฤณี อาชวานันทกุล คือหนึ่งในรายชื่ออันดับต้นๆ ของประเทศนี้ เธอคือผู้ร่วมก่อตั้งบริษัทป่าสาละ จำกัด องค์กรที่มีเป้าหมายในการสร้างธุรกิจที่ยั่งยืนในประเทศไทย ผ่านกิจกรรมหลากหลายทั้งด้านวิชาการ และเผยแพร่สื่อสู่สาธารณชน หนังสือเล่มล่าสุดที่เธอเพิ่งแปลคือเรื่อง มายานวัตกรรม (The Myths of Innovation) หลายประเด็นในเล่มสามารถแกะเปลือกของคำว่านวัตกรรมได้อย่างถึงแก่น เช่นเดียวกับการสนทนาเรื่อง “นวัตกรรมเพื่อสังคม” ในครั้งนี้

คุณสฤณีเปิดประเด็นด้วยการตั้งคำถามถึงความเชื่อมโยงของคำว่า “นวัตกรรม” และ “สังคม” ทั้งในระดับการรับรู้ของคนทั่วไป และในกลุ่มผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมเอง เธอมีมุมมองว่าโดยทั่วไปเมื่อพูดถึงนวัตกรรม คนมักคิดถึงผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีที่จับต้องได้ในทางธุรกิจ ยังไม่เชื่อมโยงไปถึงความหมายที่กว้างกว่าในการนำนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหาสังคม ทั้งๆ ที่ขอบเขตของนวัตกรรมทางสังคมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ ยังหมายรวมถึงนวัตกรรมเชิงกระบวนการ (Process Innovation) บางอย่างที่อาจไม่ได้สร้างตัวผลิตภัณฑ์ แต่เป็นกระบวนการใหม่ที่เป็นทางออกจากปัญหาเดิมๆ

เช่นเดียวกับแวดวงของผู้ประกอบการด้านกิจการเพื่อสังคม พวกเขามีช่องว่างของกรอบวิธีคิดที่ไม่ทะลุไปถึงการสร้างนวัตกรรมในระดับพริกโลก แม้หลายคนเข้ามาทำงานด้านนี้ด้วยเจตนาที่ดี แต่อาจไม่ได้คิดไกลถึงขั้นสร้างสรรค์นวัตกรรม คุณสมุญยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดขึ้นว่า “การที่ผู้ประกอบการยังไม่ได้มองเรื่องนวัตกรรม อาจจะแปลว่าเขาไม่ได้มองบทบาทตัวเองไปถึงขั้นนั้น ยกตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการที่สนใจเกษตรอินทรีย์ เพราะต้องการให้เกษตรกรมีรายได้ดีขึ้น แต่ไม่ได้วางเป้าหมายไกลไปถึงการพลิกวงการเกษตร หรือการทำให้ตลาดเกษตรอินทรีย์ดีตลาดเกษตรกระแสหลักได้ เพราะฉะนั้นในเมื่อผู้ประกอบการทางสังคมหลายคนตั้งใจอยู่ไว้แคบหรือมองบทบาทของตัวเองไว้ค่อนข้างจำกัด จึงไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องใช้นวัตกรรม คิดว่าเรื่องนี้ไม่ถึงกับเป็นอุปสรรค แต่อาจจะสะท้อน Mindset ของผู้ประกอบการทางสังคมจำนวนมากที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาแค่ระดับที่เขาคิดว่าตัวเองพอทำได้ ตรงนี้เป็นโจทย์ว่าจะทำอย่างไรให้เขาคิดได้ไกลกว่านั้น เพราะสุดท้ายต้องเริ่มที่ Mindset ของผู้ประกอบการก่อน ถ้าตั้งเป้าหมายที่ใหญ่และไกล เขาจะมองคำว่านวัตกรรมมากขึ้น”

คนที่ จะเข้ามาทำธุรกิจ ในแวดวงนี้
แน่นอนว่ามีคน ที่สนใจเรื่อง การ
แก้ปัญหาสังคม สิ่งแวดล้อม
แต่ในประเด็นที่มี “ตลาด” อยู่แล้ว คือ
มีคนพร้อมซื้อผลิตภัณฑ์ที่แก้ปัญหา
ถ้าจะให้ตลาดเหล่านี้เติบโตได้จริง
และยั่งยืน ต้องทำให้เกิดการแข่งขัน
กันได้จริง

นอกจากนั้น อิทธิพลจากทัศนคติของผู้ที่ต้องการจะสนับสนุนกิจการเพื่อสังคม ยังส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ส่วนใหญ่คนกลุ่มนี้มักเชื่อมโยงคำว่า “กิจการเพื่อสังคม” เข้ากับคำว่า “องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (เอ็นจีโอ)” จึงมีความคาดหวังว่ากิจการนี้จะต้องทำเพื่อสังคมเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมีกำไร กรอบวิธีคิดแบบนี้เป็นการปิดกั้นศักยภาพของผู้ประกอบการ อีกทั้งบริษัทที่อยากสนับสนุนกิจการเพื่อสังคมหลายแห่งก็ถดถอยเพราะมองว่าเป็นเอ็นจีโอ ทั้งที่ในความเป็นจริงกิจการเพื่อสังคมต้องมีความยั่งยืนทางการเงิน ฉะนั้นหลายกิจการจึงแสวงกำไร เพียงแต่มีพันธกิจหลักที่ต้องการแก้ปัญหาสังคม การถูกรอปรอด้วยสภาพจำในลักษณะนี้ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการสร้างโมเดลทางธุรกิจที่ทำให้เกิดรายได้หรือผลกำไรที่ควรจะเป็น

“คนที่ จะเข้ามาทำธุรกิจ ในแวดวงนี้
แน่นอนว่ามีคน ที่สนใจเรื่อง การแก้ปัญหา
สังคม สิ่งแวดล้อม แต่ในประเด็นที่มี “ตลาด” อยู่แล้ว คือมีคนพร้อมซื้อ
ผลิตภัณฑ์ที่แก้ปัญหา ถ้าจะให้ตลาดเหล่านี้เติบโตได้จริงและยั่งยืน ต้องทำให้
เกิดการแข่งกันกันได้จริง รวมทั้งแข่งกับตลาดเดิม จะให้เกษตรกรอินทรีย์เติบโต
ได้จริงก็ต้องเอาชนะเกษตรกรทั่วไปได้ ทำให้ลูกค้าหันมาใช้มากขึ้น ประเด็นคือการ
ประกอบกิจการเพื่อสังคม แปลว่าเราต้องการแก้ปัญหาสังคม แต่ว่าทำไมวิถีชีวิต
เราจะต้องทำตัวพอกพอกกิน มันคนละเรื่องกัน คิดว่าสังคมเรายังมีกับดักทาง
ความคิดแบบนี้อยู่”

ผู้ร่วมก่อตั้งบริษัทป่าสาละ ได้สะท้อนแนวทางการแก้ปัญหาในระดับนโยบายว่า ที่ผ่านมามาภาครัฐและ สนช.เอง ได้ให้ความสำคัญกับกิจการเพื่อสังคมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทุนหรือการจัดประกวดนวัตกรรมเพื่อสังคมต่างๆ แต่ด้วยวัฒนธรรมแบบไทยๆ ทำให้เกิดภาพในลักษณะของ “กองเชียร์” มากกว่า การจะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการไปถึงจุดที่สร้างนวัตกรรมในระดับที่สูงขึ้น “ภาครัฐอาจไม่จำเป็นต้อง Identify คำว่านวัตกรรมให้ชัดก่อนสนับสนุน เสมอไป แต่อาจจะต้องวางระบบ และมองให้ไกลยิ่งขึ้น ต้องมีเกณฑ์ในการประกวดที่ชัดเจน มาตรฐานสูงขึ้น บางครั้งสิ่งที่ส่งเข้าประกวดอาจจะมีประโยชน์ แต่ยังไม่เข้าข่ายนวัตกรรมที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ อาจจะต้องให้ เขาตระหนักว่ายังไม่ใช่ จะเรียกว่ารางวัลจุดเริ่มต้นของนวัตกรรมก็ได้ บทบาท สนช. ที่เป็นผู้นำในเรื่องนี้ น่าจะต้องสร้างความเข้าใจ และวางเป้าหมายระยะ ยาวที่เป็นเชิงผลลัพธ์ (Outcome) มากกว่าในเชิงผลผลิตจากกิจกรรม (Output)”

ประเด็นสุดท้ายที่คุณสฤณีฝากไว้ สะท้อนจากประสบการณ์ทั้งจากการเป็น นักวิชาการด้านการสร้างคุณค่าร่วม (Create Shared Value - CSV) และการมีส่วนร่วมเคลื่อนไหวในประเด็นทางสังคม ทำให้เธอเห็นความเชื่อมโยง ในเชิงโครงสร้าง ที่ทำให้เกิดปัญหาความไม่ยั่งยืนในการสนับสนุนกิจการเพื่อ สังคม โดยมองในกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) มี 3 ประเด็นหลัก ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ในระดับนโยบาย หนึ่งคือปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย โดยเฉพาะ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ การเข้าถึงทรัพยากร และด้านสิทธิ สองคือปัญหา เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่หลายมิติ โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลจาก การพัฒนาของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน และประเด็นสุดท้ายคือปัญหา เรื่องระบบยุติธรรม เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข ที่เกิดจากการสร้างกระบวนการ ยุติธรรม และการมีสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โดยเธอเห็นว่าเรื่องนี้มีผลกระทบต่อ ทั้งสังคมในภาพรวม ทั้งผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมเอง และต่อ ประเทศในภาพรวม

“คนที่ทำงานเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อม อาจจะสงสัย ว่าระบบยุติธรรม ความเป็นธรรม หรือสันติภาพ เกี่ยวโยงกับการพัฒนายั่งยืน ประเด็นสำคัญก็คือ ถ้าคุณไม่มีสิ่งเหล่านี้ การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร”

งานแห่งนวัตกรรม Innovation Workforce

ด้วยประสบการณ์กว่าสิบปีในสายงานทรัพยากรบุคคล (Human Resource - HR) ความเชี่ยวชาญของ คุณภาณุวัฒน์ เบ็ญระมาน คือการให้ความรู้และคำปรึกษาแก่องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาและบริหารจัดการบุคลากรในองค์กร โดยยืนอยู่บนพื้นฐานของการทำวิจัยและวิเคราะห์เชิงลึกอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงรูปแบบของสายงาน HR ให้ร่วมสมัยและเหมาะกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ดังนั้นมุมมองที่เขามีต่อ “งานแห่งนวัตกรรม” ซึ่งเรียกร่องทักษะใหม่ๆ ให้เท่าทันกับนวัตกรรมแบบก้าวกระโดดในโลกของการทำงานปัจจุบัน จึงมีแง่มุมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

คุณภาณุวัฒน์ เบ็ญระมาน

กรรมการผู้จัดการและพาร์ทเนอร์ บริษัท Aon Hewitt ประเทศไทย

กรรมการผู้จัดการและพาร์ทเนอร์ บริษัท Kincentric ประเทศไทย

หนึ่งต้องมีความรู้ทางด้าน
เทคโนโลยีและ Computer Science
สองต้องคือความรู้ทางด้าน
คณิตศาสตร์ และสถิติ และสามคือมี
ความรู้เรื่องคน, จิตวิทยา, การอยู่
ร่วมกับผู้อื่น และธุรกิจของ
องค์กร ทักษะสำคัญสามเรื่องนี้ จะ
ช่วยให้สามารถนำมาประยุกต์และ
เชื่อมโยงให้เข้าใจกระบวนการต่างๆ
ในการทำงานได้ดี

คุณภาณุวัฒน์ทำความถึงงานวิจัยที่ศึกษาร่วมสิบปี เรื่อง Best Employers ที่บริษัทคินเซนทริก ประเทศไทย ร่วมค้นคว้ากับสถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้องค์กรของไทยให้ความสำคัญกับงานพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยมีโครงการ Best employers ที่มีการมอบรางวัลให้บริษัทที่โดดเด่นในเรื่องการบริหารจัดการ ทรัพยากรบุคคลเป็นตัวตั้งต้น คุณภาณุวัฒน์พบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า “ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเราพบว่าแนวโน้มได้เปลี่ยนไป ค่าเรกเตอร์ขององค์กรที่เป็น Best Employer ทั้งในเมืองไทยและในระดับ Global ซึ่งได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การแข่งขันที่มากขึ้น การที่จะทำให้องค์กรคงอยู่ได้ในระยะยาว ทำให้ค่าเรกเตอร์ของนายจ้างปรับเปลี่ยนไป จากเมื่อก่อนที่องค์กรต้องให้พนักงานทุ่มเทและต้องผูกพันกับองค์กรทั้งกาย และวาจาและใจ แต่ค่าเรกเตอร์ในอนาคตที่เราเห็นแนวโน้มจะเปลี่ยนไป”

คุณสมบัติหลักๆ ขององค์กรที่เหมาะสมกับงานแห่งนวัตกรรมในอนาคต ประกอบไปด้วยความสามารถในการปรับตัวให้พร้อมกับสถานการณ์รูปแบบใหม่ ตอบรับความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งคุณสมบัตินี้ต้องคู่ขนานไปทั้งผู้บริหารและพนักงาน เช่น ผู้บริหารต้องวางระบบที่ทำให้พนักงานมีอำนาจในการตัดสินใจ เพื่อให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนสู่เป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนั้นต้องให้ความสำคัญเรื่องของ People Focus คือการพัฒนาพนักงานให้มีทักษะและศักยภาพในการตอบโจทยความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยองค์กรเองต้องมีวิธีการรับมือกับคนรุ่นต่างๆ ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น Gen X ที่เป็นผู้บริหาร Gen Y หรือ Gen Z ต้องรู้ว่าจะมีวิธีสื่อสารในรูปแบบที่ต่างกันอย่างไร เป็นต้น

ลำดับถัดไปคือทักษะความเป็นผู้นำ องค์กรนั้นๆ ต้องมีผู้นำที่มีทักษะรอบด้าน ทั้งเรื่องงานและการเข้าถึงจิตใจคน มีวิสัยทัศน์ที่ดี คุณภาณุวัฒน์กล่าวถึง คุณสมบัติในข้อนี้ว่า “ต้องบอกว่าเป็น Leadership ที่สามารถ Engage คนอื่นได้ เราเรียกว่า Engaging Leader คือไม่ใช่อยู่บนหอคอยที่ห่างไกล แต่ต้องสามารถเชื่อมประสานกับผู้ร่วมงานได้ มีการบริหารงานแบบ Vertical มากขึ้น เรียกว่าเป็นผู้นำที่สามารถสร้างความผูกพันให้กับคนรอบข้าง เพื่อให้คนรอบข้างสามารถผลักดันองค์กรต่อไปในอนาคตได้ เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวและสู่โลกที่มีการแข่งขันสูง สามารถนำพองค์กรให้อยู่รอดได้ในระยะยาว”

สำหรับตัวบุคลากรที่จะเข้ามารองรับงานแห่งอนาคตที่มุ่งเน้นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงลึกและทำนายแนวโน้มในอนาคตได้อย่างเหมาะสม คุณภาณุวัฒน์ให้ข้อแนะนำว่าต้องประกอบด้วยทักษะ 3 ข้อ คือหนึ่งต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและ Computer Science สองต้องคือความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์และสถิติ และสามคือมีความรู้เรื่องคน, จิตวิทยา, การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และธุรกิจขององค์กร ทักษะสำคัญสามเรื่องนี้ จะช่วยให้สามารถนำมาประยุกต์และเชื่อมโยงให้เข้าใจกระบวนการต่างๆ ในการทำงานได้ดี ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามีการพยากรณ์บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

นอกจากการปรับตัวของภาคเอกชนแล้ว คุณภาณุวัฒน์ได้ฝากไว้เกี่ยวกับการปรับตัวด้านการจัดการทรัพยากรบุคคลของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจไว้ว่า นอกเหนือจากเรื่องของ Innovation People แล้ว ภาครัฐต้องกลับมาดูเรื่องของ Innovation Organization เพราะปัจจุบันโครงสร้างขององค์กรและการทำงานได้เปลี่ยนแปลงไป ภาครัฐควรมุ่งเน้นการทรานส์ฟอร์มองค์กรโดยมุ่งเน้นให้มีการตอบสนองลูกค้า / ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีประสบการณ์ที่ดีขึ้น (Better Customer / Stakeholder Experience) ทำขบวนการขั้นตอนให้ง่ายและมี ประสิทธิภาพ (Productivity) เพิ่มขึ้น รวมทั้งตอบสนองวิธีการทำงานของคนยุคใหม่ ทั้งข้าราชการประจำ พนักงานประจำ และพนักงานชั่วคราวใน Gig Economy

อย่างไรก็ตาม ในการปรับตัวให้พร้อมเพื่อรองรับระบบนิเวศนวัตกรรมในอนาคต ต้องไม่ละทิ้งจุดแข็งของตัวเองด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดแข็งของทรัพยากรบุคคลในประเทศไทย เราต้องรักษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่ยังสามารถรักษาคุณสมบัติที่ดีของตัวเองเอาไว้ได้ และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลได้

“เนื่องจากเทคโนโลยีและวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ ถ้าถมเข้ามา อาจจะทำให้เราสูญเสียแก่นบางอย่าง เช่นเรื่องของน้ำจิตน้ำใจที่มีต่อกัน เพราะฉะนั้นเราต้องคงจุดแข็งของเราให้แข็งแกร่งขึ้นเรื่อยๆ ผมอยากให้เราโฟกัสในสิ่งที่เป็นจุดแข็งของเรา เติมเต็มในสิ่งที่คนของเราเก่งอยู่แล้วให้เก่งขึ้นกว่าเดิมให้ได้ เรื่องการมีจิตใจรักบริการ (Service Mind) ต่างๆคือจุดแข็งของคนไทย เราต้องไม่หลงลืมในจุดนี้”

คุณพริษฐ์ วัชรสินธุ

ก่อตั้งกลุ่ม New Dem พรรคประชาธิปไตย แต่ได้ลาออก จากพรรคหลังพรรคตัดสินใจ เข้าร่วมกับรัฐบาลปัจจุบัน

อดีตผู้สมัครเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

อดีต Junior Project Manager ที่บริษัทที่ปรึกษาเชิงกลยุทธ์ McKinsey & Company

ตลาดนวัตกรรมภาครัฐ Government Market

คนหนุ่มสาวยุคทุกสมัยล้วนต้องการจะเปลี่ยนโลก ปลูกเร้าผู้คนให้สร้างสังคมใหม่ที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับ คุณพริษฐ์ วัชรสินธุ นักการเมืองหนุ่มและนักวิชาการด้านการเมืองและเศรษฐศาสตร์จากอ็อกฟอร์ด แนวคิดในเชิงการเมืองและสังคมของเขาชัดเจน ผ่านจุดยืนต่างๆ ของกลุ่ม New Dem ที่เขาร่วมก่อตั้งขึ้น เพื่อเชื่อมโยงโลกของคนรุ่นก่อนกับรุ่นใหม่เข้าด้วยกัน และเปิดรับแนวคิดร่วมสมัยต่างๆ ที่ยืนอยู่บนฐานการพัฒนาประเทศเป็นสำคัญ มุมมองต่อการผลักดัน “ตลาดนวัตกรรมภาครัฐ” ที่แข็งแกร่งขึ้นในประเทศไทย จึงมีแง่มุมที่น่าสนใจ สะท้อนผ่านแนวคิดคนรุ่นใหม่ที่กำลังกล้าและท้าทาย

คุณพริษฐ์เปิดประเด็นจากดัชนีชี้วัด Global Innovation Index ที่ชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมในแต่ละด้านของประเทศไทยอยู่ในระดับใดเมื่อเปรียบเทียบกับทั่วโลก โดยมองภาพรวมว่าหากจะพิจารณากันแบบผิวเผิน จะเห็นว่าไทยอยู่ในลำดับ 40 กว่าๆ ของโลก ซึ่งไม่ได้จัดว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่สิ่งที่ควรตั้งข้อสังเกตคือรายละเอียดของดัชนีในแต่ละด้าน “จะเห็นว่าตัวชี้วัดหลายอย่างที่เกี่ยวกับภาครัฐ เราได้คะแนนค่อนข้างต่ำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความมั่นคงของการเมือง เรื่องสัดส่วนระหว่างครูกับนักเรียนในระบบการศึกษา เรื่องเปอร์เซ็นต์สัดส่วนของบริการจากภาครัฐที่อยู่บนพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งค่อนข้างล่าช้าหรือคะแนนต่ำกว่าดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชน เช่น ชีตความสามารถแข่งขันของสินค้าส่งออก บริการหรือสินค้าเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จะเห็นว่าช่องว่างภาครัฐกับภาคเอกชนมีมากพอสมควร เพราะฉะนั้นถ้าให้ประเมินบนพื้นฐานของข้อมูลและข้อเท็จจริง ต้องบอกว่านวัตกรรมภาครัฐอาจจะเป็นอะไรที่ล่าช้ากว่าภาคเอกชนในประเทศไทย”

ผมคิดว่าเราต้องมีโครงสร้าง ที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม ปรับให้เป็นจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ไม่ใช่คนไม่ก็คน ในห้องประชุมกำหนดยุทธศาสตร์ นวัตกรรมของประเทศ

ต่อสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น คุณพริษฐ์อธิบายให้เห็นหัวใจของเรื่องนี้ โดยสรุปชัดๆ เข้าใจง่ายว่า วิธีทางที่จะก่อให้เกิดนวัตกรรมคือ “การทำอย่างไร จึงจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น?” ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์ในการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ การให้บริการ หรือสินค้า สิ่งสำคัญที่สุดคือเรื่องของ “ความคิดสร้างสรรค์”

“สภาพแวดล้อมแบบไหนที่รัฐบาลควรที่จะสร้างขึ้น เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ผมแบ่งออกเป็น 3 โครงสร้าง อย่างแรกคือโครงสร้างในระบบปกครองของระดับประเทศ มีข้อมูลชี้ชัดว่าสังคมประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้คนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี สอดคล้องกับระดับความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรในประเทศ บางคนพูดด้วยซ้ำว่าเวลาดูองค์ประกอบของห้องเรียนในประเทศใดประเทศหนึ่ง สามารถบอกได้เลยว่าประเทศนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยสูงไหม มีการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ในห้องเรียนที่ทุกคนนั่งล้อมเป็นวงกลมเข้าหาคุณครู ทุกคนอยู่ระดับเดียวกัน มีการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน นี่คือการปลูกฝังวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็น มีความหลากหลายในความคิด ผมคิดว่าการกลับเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้คนแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความคิดสร้างสรรค์ส่วนมาก เป็นความคิดที่เกิดขึ้นนอกกรอบ ไม่ตรงกับกระแสหลักของสังคม ถ้าเราไม่กดดันความคิดที่แตกต่างเอาไว้ เราอาจจะปลดล๊อคศักยภาพตรงนี้ได้”

เมื่อมองภาพรวมในระดับประเทศไปแล้ว ประเด็นที่สองคุณพริษฐ์มองไปยังระดับภูมิภาค โดยเน้นไปที่เรื่องของการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาค โดยเขายกตัวอย่างจากการหาเสียงเลือกตั้งในช่วงต้นปีที่ผ่านมา ซึ่งหลายพรรคชูการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมระดับภูมิภาค “เวลาผมเดินทางไปทั่วประเทศ ผมจะเห็นว่าในแต่ละจังหวัดต่างมีจุดเด่นและข้อจำกัดที่ต่างกัน ท้ายสุดแล้วถ้าเราสนับสนุนให้คนในพื้นที่ที่มีสิทธิมีอำนาจ ให้เข้ามาจัดการบริหารจังหวัดตนเองได้ นั่นเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในระดับภูมิภาค ยกตัวอย่างที่ขอนแก่น ซึ่งมีการรวมตัวกันของภาคเอกชนและคนรุ่นใหม่ที่ต้องการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนขอนแก่น ทดลองเรื่องรถเมล์อัจฉริยะ แต่สิ่งที่เขาเจอความท้าทายคืออำนาจท้องถิ่นมีไม่มากพอ ทั้งๆ ที่เขาต้องการยกระดับหรือสเกลโครงการเล็กๆ ให้ไปสู่ระดับจังหวัด เขาต้องเข้าไปหาผู้ว่า ซึ่งถูกแต่งตั้งโดยรัฐบาลกลาง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าท้ายสุดแล้วจะทำอย่างไรให้เราลดอำนาจรัฐบาลส่วนกลาง แล้วเพิ่มอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถจัดการตัวเองได้”

โครงสร้างที่ควรเปลี่ยนแปลงอย่างสาม คือโครงสร้างในระดับองค์กร คุณพริษฐ์เสนอแนะว่าองค์กรควรสนับสนุนความคิดที่ริเริ่มโดยพนักงานทุกระดับ ไม่จำกัดอยู่เพียงความคิดที่มาจากผู้บริหารระดับสูง “การลดความสำคัญของระบบอาวุโสลง ทำอย่างไรให้พนักงานทุกระดับมีโอกาสที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรของตนได้ ล่าสุดผมได้ไปร่วมงานนวัตกรรมของท่าอากาศยานฯ เขามีกิจกรรมที่ให้พนักงานแต่ละแผนกเสนอโครงการว่าจะทำอย่างไรให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีพนักงานทำความสะอาดที่เสนอโครงการว่าจะทำอย่างไรให้ห้องน้ำสะอาดขึ้น มีการใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ผมยังทิ้งเลยกับผลลัพธ์ที่เขาแสดงให้เห็น ตรงนี้เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากคนทำงานที่ใกล้ชิดกับหน้างานจริงๆ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเราต้องมีโครงสร้างที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม ปรับให้เป็น จากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ไม่ใช่คนไม่กี่คนในห้องประชุมกำหนดยุทธศาสตร์นวัตกรรมของประเทศ ว่าการผลักดันนวัตกรรมต้องทำอะไร”

ถึงที่สุดแล้ว แนวคิดในภาพรวมของคนหนุ่มไฟแรงอย่างคุณพริษฐ์ คือการตั้งคำถามกับระบบผูกขาดทุกอย่างในประเทศ ที่ควรคลี่คลายไปสู่การกระจายอำนาจไปยังประชาชนตามคอนเซ็ปท์ของประชาธิปไตย โดยได้ฝาก 4 แนวทาง ในการสนับสนุนให้ภาครัฐสร้างบรรยากาศเช่นนี้ให้เกิดขึ้น เพื่อจะได้วางโครงสร้างของตลาดนวัตกรรมภาครัฐ ที่คำนึงถึงประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างแท้จริง

“อย่างแรกคือนวัตกรรมไม่ควรจะเป็นอะไรที่มีแค่ NIA มานั่งกำหนดอย่างเดียว แต่ควรดึงตัวแทนของทุกภาคส่วน ทุกกระทรวงของภาครัฐ ให้มีส่วนร่วมเข้าใจว่านวัตกรรมคืออะไร อย่างที่สองคือเรื่องของการเพิ่มทักษะ ที่ต้องย้อนไปตั้งแต่ ระบบการศึกษา เปลี่ยนจากการให้ความรู้ไปเป็นการฝึกทักษะ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่สำคัญมากสำหรับนวัตกรรม ก็คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยที่ 3 คือเรื่องของการสร้างระบบ Reward System คือการสร้างแรงจูงใจ หรือว่าผลตอบแทนที่สอดคล้องกับคุณค่าที่คนได้สร้างให้สังคม เช่นในสิงคโปร์ หากบริษัทไหนใช้เทคโนโลยีไปปรับประสิทธิภาพของตนเองในการเพิ่มรายได้ ขยายฐานลูกค้าให้บริการเข้าถึงมากขึ้น รัฐจะให้เงินสนับสนุนการสร้างระบบแรงจูงใจจากรัฐเป็นสิ่งสำคัญ และท้ายที่สุดคือการชูนับแบบ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจ หรือ Role Model หากมีตัวอย่างขององค์กรที่นำเสนอนวัตกรรมใหม่ๆ รัฐควรชูขึ้นเป็นตัวอย่างหรือ Showcase เพื่อไปกระตุ้นให้องค์กรอื่นๆ ได้ใช้เป็นแม่แบบได้”

รศ.ดร.โคทม อารียา

นักวิชาการด้านนโยบายสาธารณะ
เพื่อการแก้ปัญหาสังคม
ในแนวทางสันติวิธี

อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษา
และพัฒนาสันติวิธี ม.มหิดล

นวัตกรรมที่จำเป็น ต่อการพัฒนาประเทศ Mandatory Innovation

สำหรับ ดร.โคทม อารียา นักวิชาการที่ทำงานในด้านนโยบายสาธารณะ เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหาสังคมในแนวทางสันติวิธี และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ของสังคมแบบพหุวัฒนธรรมในปัจจุบัน การวิเคราะห์ในเรื่องของนวัตกรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศจึงไม่ได้เป็นการมองเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง หากแต่สะท้อนคิดผ่านหลายมิติ ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และผลกระทบในวงกว้างที่จะเกิดต่อประชาชนซึ่งเป็นฐานรากของประเทศ

โดยแนวนโยบายของรัฐบาลที่ได้มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจเป้าหมาย 6 ด้าน เป็นพิเศษ ประกอบด้วย อุตสาหกรรมธุรกิจการดูแลสุขภาพ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรม IoT และโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมอาหารทางการแพทย์ อุตสาหกรรมสมุนไพร และธุรกิจเรื่องของความมั่นคงปลอดภัย ทั้งในระดับทางการทหารและความปลอดภัยของพลเรือน อาจารย์โคทมได้แสดงความเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายเหล่านี้ว่า

สิ่งที่ผมมองคือนวัตกรรม ซึ่งเชื่อในปรัชญาของคนหมู่มาก คือเราเก็บเกี่ยวนวัตกรรม ของคนเล็กคนน้อยในสังคม

“นวัตกรรมทั้ง 6 ด้าน ผมเห็นว่าเน้นไปในทางธุรกิจเป็นส่วนมาก ส่วนลักษณะ
ที่ไปสู่นวัตกรรมเชิงวัฒนธรรม เห็นมีสอดแทรกอยู่บ้างแต่ไม่ชัดเจน ผมเข้าใจว่า
แนวทางของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติเน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจ
เข้ากับระบบนวัตกรรม ต่อยอดการวิจัยสู่พาณิชย์ ยกย่องทักษะและสร้าง
วัฒนธรรมนวัตกรรม ที่ผมเน้นอาจจะเป็นข้อสุดท้าย คือผมยังเชื่อในปรัชญา
(wisdom) ของประชาชนคนจำนวนมาก ซึ่งต้องมีวิถีเข้าถึงแบบหนึ่ง แต่ถ้ามี
แนวทางที่เน้นไปยัง elite คนจำนวนน้อย หรือเน้นทางธุรกิจเพื่อเพิ่ม GDP ก็
ไปอีกทางหนึ่ง แต่สิ่งที่ผมมองคือนวัตกรรมซึ่งเชื่อในปรัชญาของคนหมู่มาก
คือเราเก็บเกี่ยวนวัตกรรมของคนเล็กคนน้อยในสังคม”

อาจารย์โคทมยังให้ความสำคัญแก่เรื่องของการปกป้องนวัตกรรม โดยชี้ให้เห็น
ว่าในส่วนของนวัตกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีตัวบ่งชี้นวัตกรรมที่สำคัญ
คือเรื่องของสิทธิบัตร หรืออาจจะขึ้นทะเบียนไว้ในรูปแบบอื่น แต่ในขณะที่
นวัตกรรมในด้านวัฒนธรรมกลับต่างออกไป ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องของอาหาร
พันธุ์พืช หรือข้าวที่เป็นพันธุ์ไทยพื้นเมือง อาจารย์มีความเห็นว่าควรสนับสนุน
การจดสิทธิบัตร หรือจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) แม้อาจเหมือนเรื่อง
เหล่านี้อาจไม่เข้าข่ายนวัตกรรม แต่เป็นเรื่องของการปกป้องนวัตกรรมเดิม
ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้อาจารย์โคทมยังเสริมว่า แนวทางที่แตกต่างกันของนโยบายที่มุ่งทาง
พาณิชย์กับมุ่งไปยังผลประโยชน์ของประชาชนคนหมู่มาก จะทำให้เกิดแนวทาง
สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมที่ต่างกัน เช่น ในกรณีของการสกัดน้ำมันกัญชาที่
กำลังได้รับความสนใจอยู่ในขณะนี้ “คนธรรมดาอาจต้องการสร้างนวัตกรรม
แต่ไปไม่ถึง เพราะขาดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างกรณีในการทำเรื่องสกัด
ส่วนที่เป็นยาจากกัญชา ถ้ามีนโยบายสนับสนุนในแนวทางที่แข่งขันสูง
ผลจะออกมาในรูปแบบหนึ่ง แต่ถ้าไปในแนวทางที่คนหมู่มากมีส่วนร่วมและ
ตรวจสอบได้ว่าดีหรือไม่ดีต่อสุขภาพ อาจจะมีแนวดำเนินการอีกรูปแบบหนึ่ง
ผมยกตัวอย่างที่สะท้อนผลลัพธ์ที่จะเกิดแก่คนหมู่มากเป็นหลักครับ”

แนวทางในการพัฒนานวัตกรรมมุ่งเป้าทั้ง 6 ด้าน อาจารย์โคทมให้ความสนใจในหลายเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของอุตสาหกรรมอาหารในหลายมิติ ที่เพิ่มเติมจากการกระตุ้นในเชิงธุรกิจ โดยเสนอว่าควรเพิ่มมิติด้านความมั่นคงทางอาหาร ความปลอดภัยทางอาหารและการรักษาอัตลักษณ์ทางอาหาร เพิ่มเติมไปด้วยรวมทั้งการเพิ่มมูลค่าในส่วนของบริษัทซึ่งคาบเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น สร้างนวัตกรรมที่เป็นบรรจุภัณฑ์จากเศษเหลือทิ้งของสับปะรด เพื่อให้เกิดการย่อยสลายได้ทางชีวภาพ แนวทางในการเพิ่มคุณค่าที่เป็นมิติเชิงสังคมเหล่านี้ไม่ได้มุ่งแต่ทางธุรกิจมหภาคเพียงอย่างเดียว หากเป็นแนวทางที่น่าจะส่งเสริมให้คิดต่อยอดในธุรกิจระดับจุลภาคด้วย

เมื่อย้อนมองภาพรวมของประเทศ อาจารย์โคทมวิเคราะห์ให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งฝ่ายนโยบายควรทบทวนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมนวัตกรรม “ผมดูจริต ค่านิยม หรือพฤติกรรมทางสังคมของคนไทยมองว่าเราเป็นสังคมอ่อน วัฒนธรรมอ่อน เมื่อเทียบกับเกาหลี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ซึ่งเขามีวินัย มีการแข่งขัน เคร่งครัด และทุ่มเท ฉะนั้นที่ผ่านมายุทธกิจที่ทำรายได้ให้ประเทศเราจึงเป็นภาคบริการ การท่องเที่ยว การต้อนรับขับสู้ วัฒนธรรมที่โอ้อ้อมอารี อาหาร การกินอร่อย จึงอาจทำให้เราติดในกับดักรายได้ปานกลาง เพราะผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้สูงเป็นจำพวกไอที และธุรกิจขายปลีกที่เป็นเครือข่ายใหญ่ ซึ่งเรายังไม่

ถนัดนัก ที่สำคัญคือ ธุรกิจรายได้สูงยังไม่ได้เอาใจใส่เรื่องการกระจายทรัพย์สิน และรายได้เท่าที่ควร แต่การกระจายทรัพย์สินและรายได้จะปลดปล่อยศักยภาพของคนจำนวนมาก ซึ่งจะมาก่อหนุนธุรกิจรายได้สูงในระยะยาว บางเรื่องต้องใช้เวลา แต่เอาเถอะ เราจะเริ่มตั้งต้นตอนนี้ก็ได้”

สิ่งที่อาจารย์โคทมเชื่อว่าจะทำให้ประเทศมีทิศทางการพัฒนานวัตกรรมระดับสูงได้ในระยะยาว คือการทำให้ภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนในสาขาที่ต้องการพัฒนาเทคโนโลยีหันมารวมมือกัน “เอาสปิริตของการต่อสู้เพื่อการอยู่รอดทางธุรกิจมาบวกกับคนที่อยู่ในระบบราชการ ซึ่งต้องหาคนที่มองการณ์ไกล มองตัวเองให้ดี บางเรื่องอาจจะก้าวกระโดดได้ แต่บางเรื่องควรต่อยอดจากฐานที่มีหรือไม่ ซึ่งหากต้องการไปให้ไกลทิศทางต้องชัดเจน เพราะเป็นเรื่องของการลงทุนต่อเนื่องระยะยาว และต้องขึ้นอยู่กับบริษัทเอกชนที่พร้อมลงทุน เพราะเรื่องนี้มีการบวกรวมกันที่ยาวนานกว่าจะเห็นผล ภาครัฐพร้อมสนับสนุนหรือไม่ หากภาคธุรกิจที่มีความพร้อมเจอใหม่ เรื่องเหล่านี้ต้องคิดให้ดี เพราะความเสี่ยงนั้นสูงมาก รัฐอาจต้องช่วยให้หลักประกันความเสี่ยงบางอย่าง”

อาจารย์โคทมปิดท้ายการสนทนาด้วยทัศนะที่ชัดเจน คือเชื่อว่ามวลชนฐานรากมีศักยภาพในการเป็นแหล่งนวัตกรรมได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่จะสนองรับต่อนวัตกรรม “อย่าไปบอกว่าเขาเป็นแค่ผู้รับอย่างเดียว เขาสร้างได้ด้วย สุดท้าย สนช. ต้องเลือกนะครับ จะเลือกแบบ Vertical หรือ Horizontal จะเลือก Elite หรือ คนหมู่มาก ซึ่งผมยังอยากให้มองเรื่องคนหมู่มากและเรื่องวัฒนธรรมประกอบด้วย โดยที่ไม่ได้ทิ้งคนกลุ่มแรก เพียงแค่อย่าหลงไปเฉพาะทางเดียว ต้องมองให้รอบด้านมากขึ้น”

รศ.ดร.สมเจตน์ ทิณพงษ์

ประธานกรรมการ
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ
(2557 - 2560)

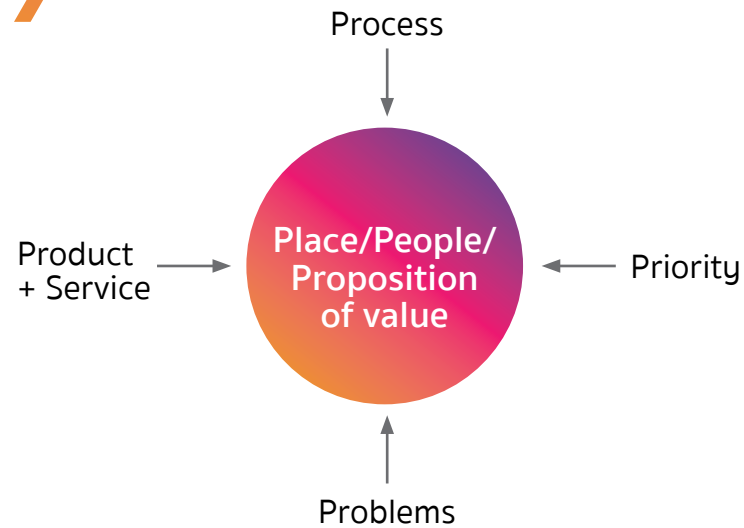
กรรมการผู้จัดการ
Dawei Development Co., Ltd. (DDC)

นวัตกรรมเชิงพื้นที่ Area-based Innovation

รศ.ดร.สมเจตน์ ทิณพงษ์ ให้แนวความคิดการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่ (Place-based Innovation) โดยร่างบนกระดาศาษาอธิบายองค์รวมและความเชื่อมโยงองค์ประกอบ 7P's ที่จะต้องดำเนินการ

ในการสร้างนวัตกรรมเชิงพื้นที่ (Place/Area) ซึ่งได้ประสบการณ์ด้านการพัฒนาพื้นที่ มาจากเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกรมอุตสาหกรรมการแข่งขันประเทศไทย และกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัททำอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งใหม่ จำกัด รวมทั้งการทำงานบริหารในฐานะประธานกรรมการ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ในช่วงปี 2557 - 2560

Area based Innovation

จากศูนย์กลางของโมเดล แสดงให้เห็นว่าบนพื้นที่ (Place/Area) ต้องมุ่งไปที่คน (People) ซึ่งหมายถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในพื้นที่ และต้องออกแบบคุณค่าที่จะส่งมอบให้คนทุกภาคส่วน (Proposition of Value) ในพื้นที่ และคุณค่าที่จะสร้างต้องเป็นไปสู่อะบบแห่งความยั่งยืน (Sustainable Value System) โดยได้อธิบายให้เห็นภาพชัดเจนเป็นข้อๆ ว่า

“ประการที่หนึ่ง พื้นที่นั้นต้องมีประโยชน์เชิงเศรษฐศาสตร์สมดุล (Equilibrium) ไม่ใช่เศรษฐศาสตร์ที่เอื้อให้กลุ่มคนรวยเพราะรัฐไม่ใช่บริษัท และต้องเป็นเศรษฐกิจ (Economics) ที่เข้าไปลดความเหลื่อมล้ำให้ คนจนมีชีวิตที่ดีขึ้น ประการที่สองคือเกิดคุณค่าในเรื่องสิ่งแวดล้อม (Environment) ประการที่สามเกิดการกระจายความเจริญ (Equitability) ประการที่สี่ มีคุณค่าในระบบการศึกษา (Education) และประการที่ห้าต้องเน้นเรื่องธรรมาภิบาล (Ethics) เมื่อครอบคลุมทั้งห้า 5E’s องค์ประกอบนี้ถือเป็น การสร้างนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่เน้นเป้าหมายและคุณค่า”

หากแนวคิดข้างต้นเป็นทิศทางเดียวกันแล้ว ในการทำงานและบรรดาสินค้า (Product) หรือบริการ กระบวนการ (Process) ในการดำเนินงาน ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) และการกำหนดปัญหาต่างๆ (Problem) ก็จะสามารถวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่โดยให้ความสำคัญกับคนและการสร้างคุณค่าที่ยั่งยืน รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมตามมาด้วย Value Creation Model

“ก่อนที่จะได้ยื่นโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor-EEC) ช่วงนั้นผมอยู่ระหว่างคิดยุทธศาสตร์ว่าจะสร้างนวัตกรรมเชิงพื้นที่อย่างไรในการพัฒนาพื้นที่บริเวณภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) ที่ผมเคยรับผิดชอบอยู่ 10 ปี เท่านั้นยังไม่พอ ได้คิดกว้างกว่านั้นอีก คือจะทำการเชื่อมโยงกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออกและตะวันตก (East West Economic Corridor) เชื่อมตั้งแต่โครงการทวายทางตะวันตก วิ่งต่อจากพม่า ทะเลกาญจนบุรี มาถึงกรุงเทพฯ มาที่สุวรรณภูมิ ไปฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ทะลุไปเขมร ทะลุไปฝั่งเวียดนาม”

VCM (Value Creation Map)

Innovating thru strategic questions of what ???

(aligning with your Innovation Strategy)

<p>1. What is the "HVC" of your Products & Services ? Identity: Value Chain</p> <ul style="list-style-type: none"> • High Value impact? (HVI) • Newness • Innovativeness • Differentiation • Strange • Paradox • Growth from your I & D ? <p><i>*HVC: High Value Creation</i></p>	<p>3. What does Competitive Landscape look like? (Product, Services)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analysis 5 competitive forces • What are your competitive advantage? • How do your leverage your product or services 	<p>5. Strategy Operandi : Covers 3C-Connectum</p> <p>Cluster : Make cluster analysis and ask What do you stand on value system and value chain?</p> <p>Collaborators : Who are they to collaborate with?; Who do that?</p> <p>Co-Creators : Which ways they do and "How"?</p> <ul style="list-style-type: none"> • On your part; What your SWOT and your specific strength? • Connect VS Collect • Inno OT 	<p>7. What your Delivery Channels for your products? logistics</p> <ul style="list-style-type: none"> • Who/Where to display or distribute products <p>8. What yours maket strategy & structure, customer segments or</p> <ul style="list-style-type: none"> • Who are your customer, stakeholders & how many? • You must draw market strategy map • What your overall management structure look ? • How you sales? e-market platforms (Market Public)
<p>2. What is the value proposition in view of users?</p> <ul style="list-style-type: none"> • What are the value you deliver to user along value chain? • Can you make quantitative value ratio analysis? 	<p>6.1 At what Financial Costs: (quantify cost breakdown)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hardware • Software • Humanware • Capex/Opex/Cash/ROA • Contract out amount 	<p>6.2 What your Financial Return you get?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Do you have return or recognition; in what money value? (Quantitatively) • Worth or Revenue (Money) 	<p>9. What make the mission feasible? : the Financial Feasibility? Also must financially (clear criteria)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Other Feasible Dimension • Technically • Legally • Contractually • Also draw risk or trade-off map
<p>10. Social Costs (Also inkind)</p>	<p>11. Social Benefits (Also inkind) (Quantify Social Benefit by Social Impact Analysis)</p>	<p>12. SROI (Social Return on Investment)</p>	

“ตอนนั้น เราได้เชิญหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และจังหวัดระยอง มาร่วมมือกันโดย NIA เป็นเจ้าภาพเพื่อรังสรรค์นวัตกรรมให้ครอบคลุมแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการขับเคลื่อน “นวัตกรรมเศรษฐกิจเชิงพื้นที่สู่อาเซียน” (ASEAN Innovative Economy Mapping) โดยหน่วยงานข้างต้นนั้น ได้มีการหารือกันกว่าหนึ่งปีก่อนการได้ยื่นโครงการ EEC ของรัฐบาล”

การจัดวาง IOT Platform ของแต่ละพื้นที่เป้าหมาย เพื่อให้เชื่อมต่อระบบนิเวศนวัตกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์ต่างๆ และมุ่งสู่การสร้างคุณค่าต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในระยะยาวนั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ

ด้วยแนวคิดหลักนี้สามารถใช้ประยุกต์กับโครงการด้านนวัตกรรมเชิงพื้นที่ในลักษณะต่างๆ จากขอบเขตขนาดใหญ่ มาถึงปานกลาง หรือพื้นที่ในเขตเมือง แม้กระทั่งขนาดเล็กในศูนย์การค้า ซึ่งปัจจุบันเต็มไปด้วย Innovative Space หรือ Co-Working Space ต่างๆ ในระดับพื้นที่ย่อย แต่ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ใด ต้องมุ่งเน้นที่เป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาโดยคำนึงถึงคุณค่าที่คนและการใช้พื้นที่เป็นหลัก มิใช่ Technology เป็นตัวตั้ง จากนั้นจึงสร้างสรรค์นวัตกรรมเติมเข้าไปเพื่อใช้เป็นตัวขับเคลื่อน ซึ่ง NIA เป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดนี้ตลอดมา ปรากฏเป็นยุทธศาสตร์ด้านนวัตกรรมเชิงพื้นที่ในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นย่านนวัตกรรมการแพทย์โยธี หรือ เมืองนวัตกรรมอาหาร เป็นต้น โดย รศ.ดร.สมเจตน์ ได้ฝากมุมมองกับ Policy Makers ให้ตระหนักเสมอว่า

“ปลายทางของมนุษย์ที่เกิดมาก็เพื่อสร้างคุณค่าทั้งนั้น โดยเฉพาะการสร้างคุณค่าของชีวิต ต่างกับการมุ่งเน้นสร้างราคาหรือสร้างมูลค่า ที่เรียกว่า Worth เน้นเป็นแค่การทำมาหากิน เพราะฉะนั้น “นวัตกรรม” คือการทำให้ความคิดสร้างสรรค์ไปสู่บรรณผลแห่งคุณค่า (Value) กับมวลมนุษย์ได้อย่างแท้จริง”

คุณกานต์ ตระกูลฮุน

กรรมการและประธานที่ปรึกษาฝ่ายจัดการ
บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

การสร้างนวัตกรรมและ วิสาหกิจนวัตกรรม Entrepreneurship and Innovative Enterprise

“ผมเชื่อว่าในอนาคตประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เราจะสามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ด้วยนวัตกรรม การทำนวัตกรรมจะเป็นแสงสว่างของประเทศ เราต้องเดินหน้าอย่างเต็มที่ แม้จะมีอุปสรรคบ้าง แต่ภาครัฐและภาคเอกชนต้องเปิดใจคุยกัน ร่วมกันแก้ปัญหา ให้ทำเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ต้องร่วมกันขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติครับ”

ในช่วงเวลาที่ คุณกานต์ ตระกูลฮุน รับตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ปักธงในการนำพา SCG ให้ก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เห็นได้ชัดจากการให้ความสำคัญกับงบประมาณในการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยเพิ่มงบประมาณ จาก 40 ล้านบาทในปี 2547 เป็น 4,000 ล้านบาทในปี 2561 ส่งเสริมนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนสินค้ามูลค่าเพิ่มสูง (High Value Added Products and Services – HVA) ส่งผลให้สินค้าในกลุ่ม HVA สร้างรายได้จาก 7,700 ล้านบาทในปี 2547 เป็น 180,000 ล้านบาทในปี 2561 ก่อให้เกิดประโยชน์ทางการเงินเพิ่มขึ้นให้กับ SCG กว่า 10,000 ล้านบาทต่อปี สร้างความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีให้กับ SCG เป็นเครื่องพิสูจน์ว่า การมุ่งพัฒนานวัตกรรมคือทางออกที่ดีที่สุดใ้ทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศ

ภาครัฐเริ่มเห็นความสำคัญ
ของภาคเอกชน ไม่เข้าไปควบคุม
จนเกินไป เพราะนั่นไม่ใช่ Mindset
ที่ถูกต้อง ผมอยู่ภาคเอกชน
แต่ไม่ได้มาพูด เพื่อเห็นแก่ประโยชน์
กับเอกชน เพราะภาคเอกชนเอง
ต้องแฟร์กับภาครัฐด้วย

ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา นโยบายภาครัฐได้สนับสนุนการทำวิจัยเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ภาคเอกชนลงทุนทำวิจัยมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากเดิมลงทุน 20,000 ล้านบาท เป็น 120,000 ล้านบาท ทำให้การลงทุนในการทำวิจัยและพัฒนา (R&D) ของทั้งประเทศ (ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จาก 0.2% ของ GDP เป็น 1% ของ GDP ในปี 2560 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการลงทุนในการทำวิจัยและพัฒนา (R&D) มาจากบริษัทเอกชนรายใหญ่ SME ยังลงทุนในด้านนี้น้อยมาก ภาครัฐยังต้องเน้นยุทธศาสตร์สร้างคน และระบบนิเวศนวัตกรรมที่เหมาะสมในการบ่มเพาะนวัตกรรมและวิสาหกิจนวัตกรรม โดยเริ่มต้นจากสถาบันการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเรื่องของหลักสูตรการเรียนการสอน และบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย

“ตอนนี้ภาครัฐเองปรับในเรื่องของกระทรวงอุดมศึกษาใหม่แล้ว หลักสูตรใหม่ที่จะเกิดขึ้น น่าจะเป็นสหสาขาวิชาชีพ (Multidisciplinary) มากขึ้น เน้นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เรื่องของสตาร์ทอัพ และ Entrepreneurship ต้องเรียนรอบด้านมากขึ้น สอนการทำธุรกิจของตัวเอง รวมทั้งมุมมองเรื่องการเงิน ไม่ใช่เรียนรัฐทฤษฎีทั้ง 4 ปี ต้องให้เกิดทักษะในแง่ของการทำธุรกิจด้วย อาจารย์ต้องผันตัวเองเป็นนักวิจัย ทำงานในเชิงรุก เพื่อสร้างเสริมให้เกิดวิสาหกิจนวัตกรรมเพิ่มขึ้นในประเทศ ควรมีการกำหนดนโยบายให้อาจารย์มีตัวชี้วัดในการช่วยผู้ประกอบการโดยเฉพาะกลุ่ม SME ว่าในแต่ละปีจะต้องช่วยกี่ชั่วโมง ช่วยสอนทักษะเบื้องต้น มาตรฐานด้านวิศวกรรมต่างๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายให้ผู้ประกอบการ ช่วยให้โรงงานเดินได้ดีขึ้น อาจจะช่วยในเรื่อง Process ที่จะลดขั้นตอนหรือลดการใช้พลังงานได้ ระหว่างนั้นสามารถเก็บข้อมูลเพิ่มเติม แล้วต่อยอดสเกลลงไปเพื่อพัฒนานวัตกรรมใหม่ หรือสินค้า HVA ได้ เพราะฉะนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัย นักศึกษาปริญญาโทปริญญาเอกต้อง Reach Out ออกไป”

นอกเหนือจากนั้นภาครัฐควรจะคำนึงถึงความคล่องตัวต่างๆ ในระบบนิเวศนวัตกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและวิสาหกิจนวัตกรรม ซึ่งโมเมนตัมในการลงทุนเรื่อง Deep Tech กำลังเพิ่มมากขึ้นนั้น คุณกานต์ มีมุมมองว่า ปัจจุบันการลงทุนใน Deep Tech มาจากองค์กรขนาดกลางหรือใหญ่ ซึ่งมีสัดส่วนการลงทุนเพิ่มมากขึ้นอย่างน่าพอใจ แต่จุดที่อาจจะเป็นข้อจำกัดอยู่คือเรื่องของกระบวนการต่างๆ ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับภาครัฐ น่าจะมีความคล่องตัว มีกระบวนการง่ายขึ้นและยืนอยู่บนพื้นฐานของการให้และรับที่เอื้อประโยชน์ต่อกันมากขึ้น เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

“เมื่อก่อนในการทำโครงการ R&D หากต้องขอเครดิตภาษีคืนจากรัฐบาลต้องผ่าน สวทช. ให้ช่วยรีวิวโครงการให้ ถ้ากระบวนการล่าช้ามากเอกชนก็จะไม่ลงทุน แต่ตอนนี้มีกติกาใหม่เรียกว่า Self-Declared ซึ่งมีเสียงสะท้อนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอยู่บ้างว่า กติกาใหม่จะโปร่งใสเพียงใด ผมได้แสดงความเห็นไปว่า อย่าไปควบคุมภาคเอกชนจนเกินไป บริษัทเอกชนที่ทำทุกอย่างอย่างถูกต้อง ต้องได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษี เพราะทุกสิ่งทุกอย่างชัดเจนในเอกสารอยู่แล้ว ภาครัฐควรจะสนับสนุน สร้างบรรยากาศส่งเสริมการทำวิจัยให้มากยิ่งขึ้น”

“หากเราเดินตามแนวทางนี้ Engagement ของภาครัฐและภาคเอกชนจะเชื่อมประสานได้ดีขึ้น ภาครัฐเริ่มเห็นความสำคัญของภาคเอกชน ไม่เข้าไปควบคุมจนเกินไป เพราะนั่นไม่ใช่ Mindset ที่ถูกต้อง ผมอยู่ภาคเอกชนแต่ไม่ได้มาพูดเพื่อเห็นแก่ประโยชน์กับเอกชน เพราะภาคเอกชนเองต้องแฟร์กับภาครัฐด้วย ทุกคนต้องเสียภาษีถูกต้องและเต็มเม็ดเต็มหน่วย เปลี่ยน Mindset ที่ไม่เหมาะสมอย่างการหลบเลี่ยงภาษี หรือเรื่องที่ไม่ถูกต้องต่างๆ หากเกิดขึ้นต้องมีนโยบายลงโทษอย่างชัดเจนและเด็ดขาด”

ดังนั้นในการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการสร้างนวัตกรรมและวิสาหกิจนวัตกรรม คุณกานต์ได้สรุปอย่างชัดเจนว่า ฝ่ายนโยบายต้องทำหน้าที่ในการจัดหาและเสริมสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่เหมาะสมให้กับภาคเอกชน โดยเอื้อต่อการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการปรับเปลี่ยนไปสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ และในการสนับสนุนจากภาครัฐนั้น ควรต้องมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่กันไป ในขณะที่เดียวกันภาคเอกชนต้องเคารพกติกาต่างๆ ที่วางไว้ ซื่อสัตย์ในการจ่ายภาษี เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ นี่เป็นทางเลือกเดียวของประเทศไทยที่จะผ่านพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ก้าวสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว

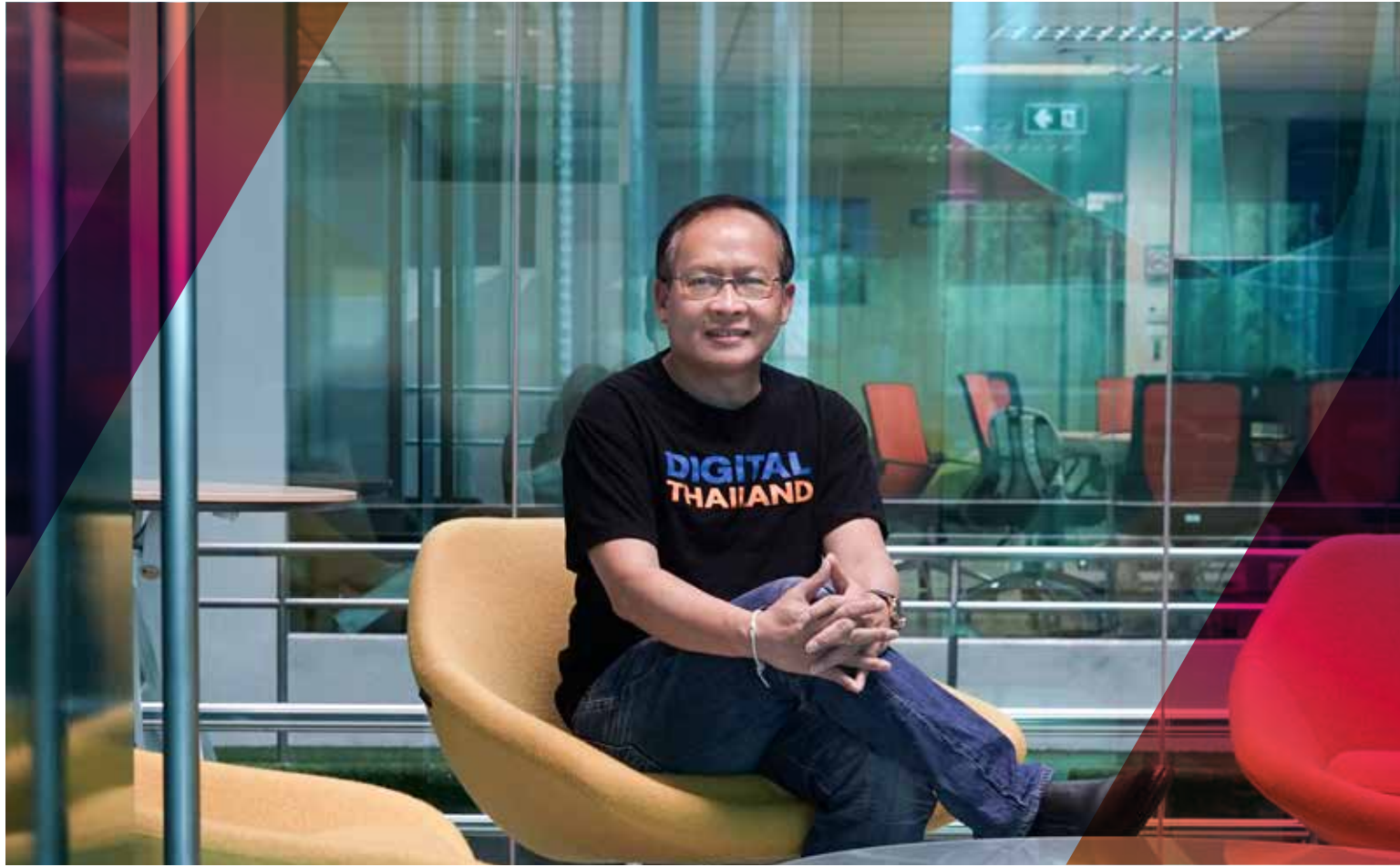
ดร.ศักดิ์ เสกขุนทด

อดีตผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (DGA)

นวัตกรรม ที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล Data-driven Innovation

จากประสบการณ์ที่เคยเป็นผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ดร.ศักดิ์ เสกขุนทด ดูแลงานในด้านข้อมูลเปิด (Open Data) มาตั้งแต่ปี 2557 ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ตื่นตัวในเรื่องของมาตรฐานด้านนี้เช่นปัจจุบัน ในช่วงเวลานั้นได้มีความพยายามที่จะผลักดันเรื่องของ E-Government และ Open Data เพื่อยกระดับสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล จากวันนั้นถึงวันนี้ ดร.ศักดิ์ จะชี้ให้เห็นแนวโน้มของการผลักดันในเรื่องนี้ว่าควรเดินต่อไปในทิศทางใด มีข้อจำกัดและโอกาสใดบ้างที่จะสะท้อนไปถึงการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย

“การเปิด Open Data ทำให้ประชาชนได้ประโยชน์เต็มๆ เพราะจะทำให้มองเห็นสองมิติ เรื่องแรกคือความโปร่งใส ที่ประชาชนจะรู้หมดเลยว่ารัฐทำอะไร การจัดซื้อจัดจ้าง หรือข้อมูลใดๆ เรื่องที่สองคือสามารถนำข้อมูลนี้ไปต่อยอดให้เกิดเป็นนวัตกรรม สร้างธุรกิจใหม่ ฉะนั้นหลักการของ Open Data คือการเปิดข้อมูลในรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ต่อได้ง่ายที่สุด และไม่มีค่าใช้จ่าย เปิดกว้างให้นำไปต่อยอดได้อย่างเสรี”

นอกจากการเปิดกว้างในเรื่องข้อมูลแล้ว ดร.ศักดิ์ยังเสริมในเรื่องของการลงรายละเอียดให้ข้อมูลนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยยกตัวอย่างเมื่อครั้งที่ผู้อำนวยการ DGA ว่า ได้เปิดข้อมูลที่ตั้งหน่วยงานภาครัฐ 7-8 หมื่นแห่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการนำข้อมูลไปใช้งาน แต่หากเพิ่มเติมข้อมูลเข้าไปอีก เช่น หน่วยงานนี้ให้บริการอะไร เบอร์โทรศัพท์คืออะไร ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปต่อยอดมากขึ้น และส่งผลให้เกิดนวัตกรรมอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นต่อประชาชน หรือนักพัฒนาด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ บริษัทที่ต้องการทำธุรกิจ การยกระดับของข้อมูลเปิดในลักษณะนี้ เท้ากับเป็นการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่จะกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลเพิ่มสูงขึ้น

ถ้าเราทำให้เกิด Data Literacy
คือคนใช้ รู้ว่าเอาไปใช้อย่างไร
Data Governance คือรัฐหรือ
ผู้ที่สร้างข้อมูล ทำข้อมูลให้มี
ธรรมาภิบาล ตรวจสอบได้ มีที่มาที่ไป
จะเกิดวงจรการใช้ข้อมูลที่ถูกทาง

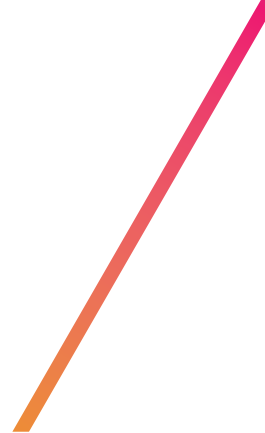
อีกชั้นหนึ่งของรูปแบบข้อมูลเปิดที่เป็นประโยชน์ คือข้อมูลในลักษณะ API (Application Programming Interface) ซึ่งตัวอย่างของข้อมูลเรียลไทม์ตัวนี้คือการที่กรมการขนส่งบังคับให้รถสาธารณะติด GPS และอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาเพื่อเปิดให้ประชาชนเช็คได้ ซึ่ง ดร.ศักดิ์ มีความเห็นว่าจะเกิดประโยชน์ทั้งในระดับการใช้ชีวิตทั่วไปของประชาชน และการต่อยอดสร้างนวัตกรรม เช่น อาจจะมีคนทำแอปพลิเคชันเพื่อเช็คความปลอดภัยของลูกหลานที่กำลังเดินทาง เป็นต้น โดยกล่าวว่าข้อมูลเปิดในต่างประเทศมีการเปิดเผยสูงกว่าประเทศไทยหลายเท่าตัว เทียบให้เห็นว่า DGA เปิดข้อมูลประมาณพันกว่าชุด ในขณะที่อังกฤษเปิดสองหมื่น และอเมริกาเปิดเป็นแสนชุดข้อมูล

แต่ท่ามกลางข้อมูลเปิดที่หลากหลายนี่ ต้องคำนึงถึงเรื่องของธรรมาภิบาลควบคู่กันไปด้วย โดย ดร.ศักดิ์ได้อธิบายถึงประเด็นนี้ไว้ว่า “สิ่งหนึ่งที่เราต้องให้ความสำคัญ คือจะแน่ใจได้อย่างไรว่าข้อมูลเปิดนั้นมีความถูกต้อง ทันสมัย และสามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น กรมควบคุมมลพิษเปิดข้อมูล PM 2.5 แต่ประชาชนอาจจะไม่ทราบว่ายโยบายของข้อมูลนี้คืออะไร สีเขียว หรือสีแดงคืออะไร พอไปเปรียบเทียบกับเว็บไซต์อื่นอาจตีความต่างกัน คือเรื่องนี้อาจไม่ได้เป็นความผิด แต่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ในการอธิบายข้อมูล ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องทำสิ่งที่เรียกว่า Data Governance หรือ “ธรรมาภิบาลข้อมูล” คือต้องมั่นใจได้ว่าข้อมูลเปิดนั้นๆ เทียบตรงถูกต้อง และไม่เกิดการตีความที่สับสน”

จากประเด็นของธรรมาภิบาลข้อมูล ดร.ศักดิ์จึงเชื่อมโยงไปสู่อีกขั้นหนึ่งของการยกระดับการนำข้อมูลเปิดไปใช้ให้ไปไกลกว่า Data Innovation นั่นคือเรื่องของการสร้าง “การรู้เท่าทันข้อมูล” (Data literacy) สำหรับคนไทย นั่นคือการรู้เท่าทันและเลือกใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริง เช่น ในช่วงเทศกาลวันหยุด มักจะมีหน่วยงานต่างๆ การเก็บข้อมูลสถิติผู้เสียชีวิตบนท้องถนน ซึ่งที่ผ่านมามีข้อมูลของแต่ละแห่งมักจะไม่ตรงกัน การเชื่ออย่างถึถ้วก่อนเชื่อหรือนำไปใช้ เรียกว่าการรู้เท่าทันข้อมูล ซึ่งจะทำให้การต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใดๆ ไม่เสี่ยงต่อความผิดพลาด

“ถ้าเราทำให้เกิด Data Literacy คือคนใช้ รู้ว่าเอาไปใช้ยังไง Data Governance คือรัฐหรือผู้ที่สร้างข้อมูล ทำข้อมูลให้มีธรรมาภิบาล ตรวจสอบได้ มีที่ไปที่ไป จะเกิดวงจรการใช้ข้อมูลที่ถูกทาง ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรงกับที่คนใช้ต้องการ ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับผู้สร้าง สุดท้ายคือเราจะได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เรียกว่า Data Stakeholders หรือ Value Chain ของ Data ต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ เพราะถ้าเราทำ Value Chain ของ Data ได้เราจะพบว่า การใช้ข้อมูลจะดีขึ้น เหลือเพียงขั้นตอนสุดท้ายคือผู้มีอำนาจจะสนับสนุนนโยบาย จะต้องเรียนรู้การตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในวงกว้างมากที่สุด”

ข้อเสนอแนะในการต่อยอดเพื่อนำข้อมูลเปิดมาใช้ ดร.ศักดิ์ ให้ความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งภาคประชาชน และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องว่า “ทำอย่างไรให้เกิด Data Community ให้ผู้ใช้มีกลไกที่จะบอกภาครัฐว่าต้องเปิดข้อมูลแบบไหน อย่างไร หรือถ้าภาคเอกชนเข้ามาได้ เกิดคอมมูนิตี้ของการใช้ข้อมูล เกิดการแชร์ประสบการณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในที่นี้คือข้อมูลสาธารณะ ไม่ใช่ข้อมูลส่วนตัว หากเกิดขึ้นได้จะดีมาก หรือการทดสอบซอฟต์แวร์ใหม่โดยให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัด (Sand Box) สำหรับข้อมูลส่วนบุคคล ต่อไปเราอาจจะมีการสแกนรหัสพันธุกรรม (Genome) ได้ กลไกเหล่านี้ผมคิดว่า สนช. สามารถช่วยสร้างกลไกในการใช้ได้ และจะทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ สามารถต่อยอดได้อีกมาก”

คุณพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา

อดีตรองผู้อำนวยการสถาบัน
บัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการใหญ่
ดรุณสิกขาลัย โรงเรียนนวัตกรรม
แห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าธนบุรี

ผู้ประกอบการภายใน และผู้นำนวัตกรรม Entrepreneurship/ Leadership

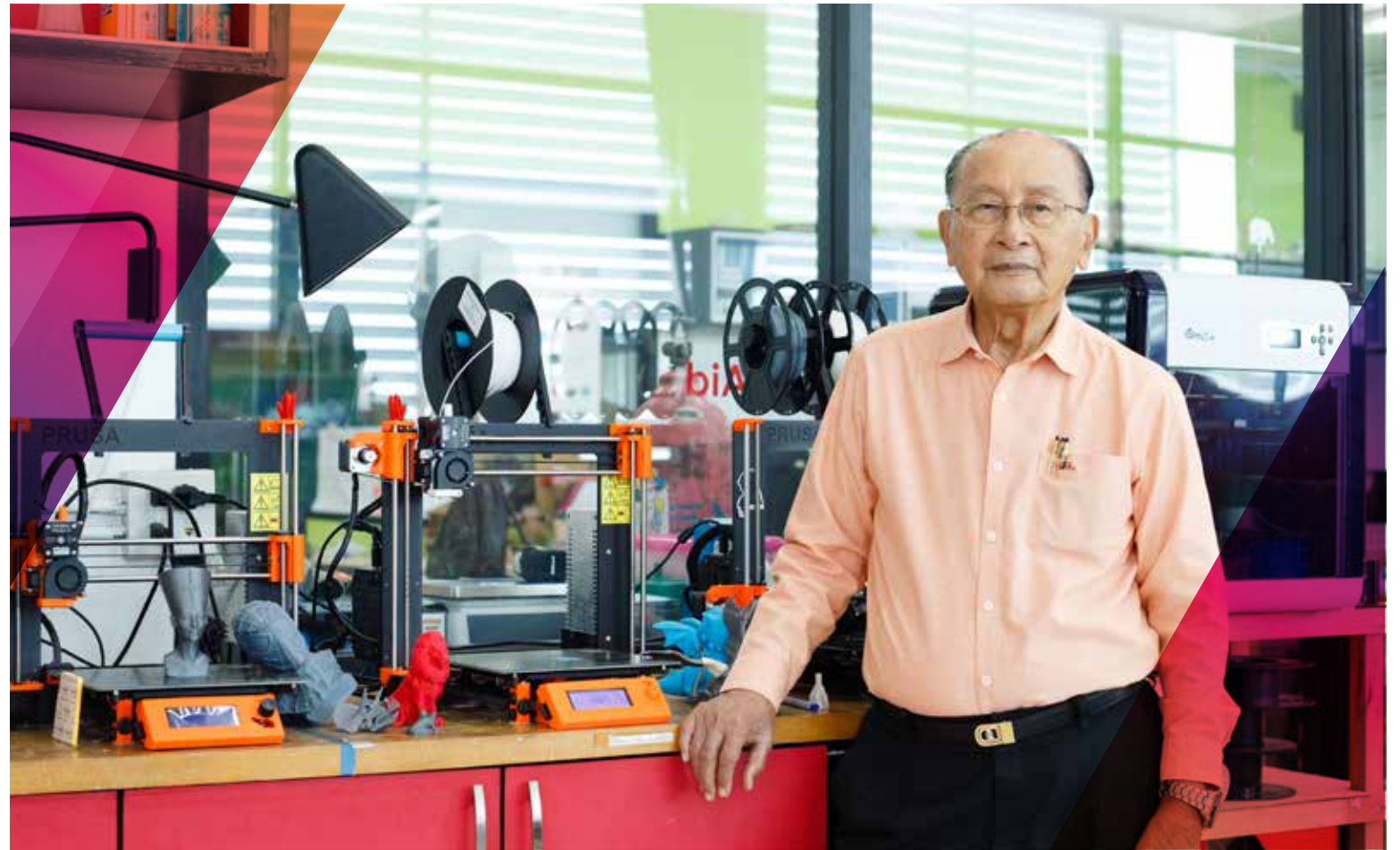
“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นนักนวัตกรรมเชิงเดียว เป็นคนหัวสี่เหลี่ยมพุดกับใครไม่รู้เรื่อง คนที่อาวุโสสูงปฏิบัติกับผู้ที่อายุน้อยกว่าอย่างเป็นกัลยาณมิตรและสื่อสารอย่างเป็นกันเอง ถ้าทำแบบนี้ได้จึงจะเกิดนวัตกรรมขึ้นในสังคมได้ง่าย”

ทักษะเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมที่จะพัฒนาไปเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมของ คุณพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา ต้องมุ่งเน้นไปที่เรื่องของการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการจะพัฒนาให้คนในสังคมมีทั้งสติปัญญา และจริยธรรมของความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในการรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ด้วยประสบการณ์ในการเป็นอดีตผู้บริหารระดับสูงของบริษัทเอกชนชั้นนำของประเทศ และเป็นผู้อุทิศตนให้แก่การพัฒนาคนมาหลายปี คุณพารณเน้นย้ำถึงพื้นฐานในการบ่มเพาะให้เกิดนวัตกรรม นั่นคือ ทำให้ผู้เรียนสนใจใฝ่เรียนรู้ไปตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งท่านได้ยึดถือเป็นหลักการสำคัญในการก่อตั้งและดำเนินงานดรุณสิกขาลัย โรงเรียนนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ เสมอมา

ถ้ารัฐบาลไม่ขู่ประเด็นเรื่องการศึกษา หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นวาระแห่งชาติ ผมคิดว่าประเทศเรา จะไม่สามารถสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นได้

ความเป็นนักการศึกษาผู้มุ่งมั่น ทำให้คุณพารณได้ก่อตั้งตรุณสิกขาลัยขึ้นในปี 2543 หลังเกษียณอายุการทำงานได้ระยะหนึ่ง ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้โรงเรียนแห่งนี้เป็น “School for Innovative Learning” หรือต้นแบบของการเรียนการสอนที่ “แตกต่าง” จากการเรียนการสอนรูปแบบเดิม และช่วยเสริมสร้างให้เกิดนวัตกรรม โดยนำทฤษฎี “การเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism)” จากงานวิจัยที่มีชื่อเสียงของศาสตราจารย์ Seymour Papert แห่ง Media Lab MIT มาปรับใช้ให้เข้ากับภูมิสังคมไทยอย่างเต็มรูปแบบ และเมื่อดำเนินการไปแล้วบังเอิญเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทุกประการ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

“คุณกับผมก็ไม่เหมือนกัน แล้วมาบังคับให้คิดหรือทำให้ได้เท่ากัน นั่นเป็นเรื่องผิดธรรมชาติ”

คุณพารณเน้นย้ำถึงหลักการพื้นฐานของตรุณสิกขาลัย ซึ่งเป็นหลักการที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมตั้งแต่วัยเยาว์ ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน จึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น คิดใหม่ทำใหม่ได้ และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต คือทำให้ผู้เรียนมี “Passion of Learning” ที่จะสร้างนวัตกรรมได้ต่อไปด้วยความสนใจของตนเองโดยปราศจากการบังคับ ผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นนี้จึงจะพัฒนาไปเป็นนวัตกรรม และก้าวสู่การเป็นผู้นำนวัตกรรม ทั้งในระดับองค์กรและมิติอื่นที่มีผลกระทบต่อสังคมได้อย่างยั่งยืน

“หลักการในการสร้างนวัตกรรม คือหลักการเดียวกันกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรคด้วยปัญญา (Constructionism) นวัตกรรมเกิดจากนวัตกรรม ซึ่งอาจจะเป็นยาสีตาสายมีขายมาที่ไหนก็ได้ แต่การเกิดในลักษณะนั้นอาจจะไม่ยั่งยืน ไม่ทันสมัย นวัตกรรมต้องทันสมัย ต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ โรงเรียนนี้ใช้ Project-Based Learning นั่นคือใช้โครงงานเป็นตัวตั้งตามความชอบของเด็ก และเรียนรู้จากการปฏิบัติ บูรณาการด้วยเทคโนโลยี วิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ความเป็นไทย ศิลธรรมจรรยา เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษได้ดีเท่าๆ กับภาษาไทย โดยการเรียนภาษาเลียนแบบธรรมชาติ คือเรียน Listening-Speaking-Reading-Writing และ Grammar ชั้นสูงตามลำดับ ทั้งนี้ก็เพื่อวิสัยทัศน์ที่จะสร้างเด็กไทยให้เป็นทั้งพลเมืองไทยและพลเมืองโลกในคนๆ เดียวกัน ที่รักษาความเป็นไทยไว้ได้”

ผู้ก่อตั้งตรุณสิกขาลัยเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผ่านตัวอย่างของประเทศในเอเชียด้วยกันอย่างสิงคโปร์ และจีน ที่รัฐบาลของประเทศเหล่านั้นได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาคนผ่านการศึกษามาก เพื่อ “สร้างคนไปสร้างชาติ” จึงทำให้เกิดนวัตกรรมล้ำสมัยที่ประสบความสำเร็จและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากการวางยุทธศาสตร์ในระดับนโยบายประเทศที่เราสมควรศึกษาเรียนรู้และ

ปรับใช้ให้เข้ากับภูมิสังคมของไทยอย่างยิ่ง “เขาให้ความสำคัญกับการศึกษามาก เพราะคนที่เขาสร้างขึ้นจะพัฒนาชาติ เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ มากมาย อย่างที่เชียงใหม่ ประเทศจีน จากสนามบินลงรถไฟแล้วสามารถเข้ากลางเมืองเชียงใหม่ได้โดยการวางผังเมืองเขาดีมาก ซึ่งผมคิดว่าสู้กับเมืองระดับโลกอย่าง New York ได้อย่างสบาย นี่คือนโยบายที่เขาสร้างคนเพื่อให้มาพัฒนาชาติโดยตรง”

ด้วยความที่ตรุณสิกขาลัยยึดมั่นการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยเพียงอย่างเดียว แต่มีหลักการแบบบูรณาการที่เรียกว่า Head Hand Heart นั่นคือในเรื่องของ Head และ Hand เป็นการเสริมสร้างทักษะทางวิชาการ เสริมด้วยกระบวนการเรียนรู้ใน Learning Lab ที่มีอุปกรณ์ทันสมัยอย่างเลเซอร์คัตเตอร์ 3D ปริ้นเตอร์ ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือประดิษฐ์สิ่งของ ส่วนเรื่อง Heart นั้นเป็นฐานด้านจิตใจ รวมไปถึงศีลธรรมจรรยา การมีวินัยภายใน และมีความเห็นอกเห็นใจกัน เป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังผู้เรียนในทุกช่วงวัย โดยการฝึกอบรมผู้เรียนและครูทุกคนในช่วงโมฆะ โสมรุมตอนเช้าก่อนเข้าเรียนเป็นต้น

ดังนั้นเอง การจะสร้างนวัตกรรมผู้ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมในอนาคตจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เวลาต่อเนื่องตลอดชีวิต สมดังที่คุณพารณได้ฝากข้อคิดไปถึงผู้วางยุทธศาสตร์ระดับประเทศและสังคมไทยไว้อย่างลุ่มลึกว่า

“ถ้ารัฐบาลไม่ชูประเด็นเรื่องการศึกษาหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ ผมคิดว่าประเทศเราจะไม่สามารถสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นได้มากพอที่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้สู่นานาอารยะประเทศได้ และเมื่อไม่มีนวัตกรรมจะเกิดนวัตกรรมได้อย่างไร”

รศ.ดร.วีระพงษ์ แพสุวรรณ

ประธานกรรมการ
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ

อธิการบดีมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี (มทส.)

นวัตกรรม ด้านกระบวนการ Paradigm Innovation

จากประสบการณ์ในการเคยรับตำแหน่งปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ในตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผสมผสานกับสายตาที่แหลมคมในการทำงานระดับนโยบายในตำแหน่งประธานกรรมการ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ในปัจจุบัน ทำให้ รศ.ดร. วีระพงษ์ แพสุวรรณ สามารถวิเคราะห์ทิศทางของนวัตกรรมด้านกระบวนการได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในระดับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษาวิจัย ภาคสังคม และภาคสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ จะเข้าไปทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลาง เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประเทศแห่งนวัตกรรม (Innovation Nation) ได้ครบทุกองค์ประกอบ

ประธานกรรมการ สนช. ได้เริ่มต้นจากการให้คำจำกัดความของ “นวัตกรรมด้านกระบวนการ” (Paradigm Innovation) ว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดขั้นพื้นฐานขององค์กรในการปฏิบัติงาน (Mental Model) ในการมุ่งให้เกิดนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงกรอบความคิดซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่การทำนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) ที่มีการพัฒนา ปรับปรุงสินค้า กระบวนการ บริการที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็วไปอย่างสิ้นเชิงที่เรียกว่า นวัตกรรมแบบก้าวกระโดด (Radical Innovation)

เราต้องร่วมกันสร้าง Innovation Nation ให้เป็นภาพเดียวกัน สร้างเส้นทาง ในการเติบโตให้ผู้ประกอบการเดิน จากต้นน้ำไปสู่ปลายน้ำให้ได้

การปรับเปลี่ยนกระแสน้ำใหม่ในลักษณะนี้ จะสร้าง Innovation Non-Linear ซึ่งเป็นบริบทที่สอดคล้องกับธรรมชาติในการก่อตัวของนวัตกรรมมากขึ้น นั่นคือ การกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระบบนิเวศนวัตกรรม เปรียบเสมือนมีจุดกำเนิดของนวัตกรรมแบบ Multi-Point ที่ไม่ได้จำกัดตัวอยู่ที่งานวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะมาจากแนวคิดใหม่ๆ ของภาคประชาชน เทคโนโลยีพร้อมใช้ที่สามารถต่อยอดให้ตอบโจทย์ทางการตลาดได้ หรือการร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชน โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการเพิ่มห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) เพื่อให้ประเทศไทยยกระดับความสามารถในการแข่งขันที่มีนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน

นอกจากต้องปรับโครงสร้างพื้นฐานของระบบนิเวศนวัตกรรมให้เอื้อต่อฝั่งอุปสงค์และอุปทานแล้ว ดร.วิระพงษ์ ได้วิเคราะห์ถึงทิศทางที่เหมาะสมในการปรับกระบวนการทัศน์ของประเทศให้เคลื่อนไปพร้อมกันทั้งระบบ โดยเน้นความสำคัญไปที่เรื่องของกรอบวิสัยทัศน์ (Mindset) ที่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เพราะที่ผ่านมาทุกภาคส่วนที่ร่วมกันสร้างนวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย ภาควิจัย และภาคสังคม ยังมี Mindset ในการสร้างนวัตกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์แบบใหม่ ตัวอย่างเช่น ในภาคของการทำงานวิจัยในมหาวิทยาลัย มักจำกัดกรอบวิสัยทัศน์อยู่เพียงการต่อยอดตำแหน่งทางวิชาการเป็นสำคัญ โดยไม่ตั้งเป้าที่จะพัฒนาไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การตลาด หรือในภาคเอกชนเองที่มี Mindset ว่านวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพต้องนำเข้าจากต่างประเทศเท่านั้น ทางออกสำหรับเรื่องนี้มีหลากหลายวิธี ทั้งในเรื่องของการที่ภาครัฐอาจเข้าไปสนับสนุนงานวิจัยที่สามารถต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้ หรือการสร้างระบบ Incentive Reward ให้ผู้ที่ทำงานวิจัยในสถาบันการศึกษา คือการกระตุ้นด้วยรางวัลหรือผลตอบแทน เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางความคิดให้มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เพราะหาก Mindset ไม่เปลี่ยนแปลง Innovation Model ย่อมไม่เปลี่ยนแปลง กระบวนการทางนวัตกรรมจะไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน

โดยยกตัวอย่างแนวคิดของ สนช. ที่จากเดิมที่ใช้แนวคิดการพัฒนา นวัตกรรมบนฐานกระบวนการที่เป็นเชิงเส้น (Liner Model) คือเน้นการใช้ประโยชน์งานวิจัยจากฝั่งอุปทาน (Supply Side) ที่เป็นพื้นฐานงานวิจัยและพัฒนาจากภาคการศึกษาเป็นหลัก ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ New Innovation Model เป็นกระบวนการที่เน้นการเชื่อมโยงให้เกิด Knowledge Flow ที่นำไปสู่นวัตกรรม ให้ความสำคัญกับโจทย์การแก้ปัญหาและตลาด เพื่อให้ นวัตกรรม ถูกถ่ายทอดไปยังฝั่งอุปสงค์หรือฝั่งผู้ใช้งาน (Demand Side) ไม่ว่าจะเป็นทั้ง สตาร์ทอัพ SMEs บริษัทขนาดกลาง บริษัทขนาดใหญ่ ตลอดจนพื้นที่ องค์กรชุมชนและบุคคล

นอกจากนั้น ประธานกรรมการ สนช. ยังให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ ในเรื่องของการกระจายนวัตกรรมเข้าสู่ภูมิภาค เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์แบบ Regionalization เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยใหม่ๆ ในภูมิภาคได้รับโอกาส รวมทั้งภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งมีศักยภาพในการ สร้างนวัตกรรมได้ โดยปัจจุบัน สนช. ได้วางยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุน นวัตกรรมเชิงสังคม (Social Innovation) ซึ่งเล็งเห็นว่าจะเป็นกระบวนทัศน์ที่ สร้างให้เกิดความยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย โดย ดร.วีระพงษ์ ได้ชี้ให้เห็นว่าอัตราส่วนของผู้ประกอบการรายใหญ่และผู้ประกอบการรายเล็กรายน้อย มีความแตกต่างกันอย่างยิ่ง โดยบริษัทขนาดใหญ่ที่มีส่วนแบ่งการตลาดสูง ในประเทศไทย มีสัดส่วนถึง 80 - 90% ในขณะที่ผู้ประกอบการที่เป็น SMEs ในทุกภูมิภาคของประเทศ กลับมีวงจรการทำธุรกิจที่ยาวนานอยู่ที่เดิม กล่าวคือ เริ่มต้นธุรกิจ ได้ผลกำไรอยู่ระยะเวลานานหนึ่ง ต่อเมื่อเจอความผันผวนทาง การตลาดจนประสบภาวะขาดทุนจึงหันไปจับธุรกิจใหม่ ไม่มีทั้งเสถียรภาพและ ความก้าวหน้าทางธุรกิจ

เพื่อให้หลุดพ้นจากวงจรปัญหานี้ จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือนำทาง ภาครัฐต้องปรับกระบวนการทัศน์ทางยุทธศาสตร์ทั้งหมด โดยหันมาสนับสนุนการ สร้างนวัตกรรมทั้งในกระบวนการผลิต การพัฒนาสินค้า รวมทั้ง Business Model ที่เหมาะสม นอกจากนั้นต้องสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่ช่วยให้ ผู้ประกอบการทั่วไปสามารถเข้าถึงนวัตกรรมได้อย่างสะดวก สามารถแสวงหา ความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างเป็นจริง ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการปรับ กระบวนทัศน์ในแนวทางนี้จะช่วยสร้างฐานรากของ Innovation Nation ได้ อย่างยั่งยืน

การให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมด้านกระบวนทัศน์ของสนช. เพื่อรับมือกับความ เปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ 21 นั้น ยังสะท้อนผ่านการเกิดขึ้นของ กระทรวงใหม่ คือ “กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation) หรือ อว. เป็นการพลิกโฉมอนาคตนวัตกรรมของประเทศ และมุ่งสู่การร่วมกัน สร้างความเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของคนในระบบทั้งหมด ดังที่ ดร.วีระพงษ์ ได้กล่าวอย่างมีความหวังไว้ว่า

“เราต้องร่วมกันสร้าง Innovation Nation ให้เป็นภาพเดียวกัน สร้างเส้นทาง ในการเติบโตให้ผู้ประกอบการเดินจากต้นน้ำไปสู่ปลายน้ำให้ได้ การปรับเปลี่ยน นวัตกรรมด้านกระบวนทัศน์ของประเทศคือความหวังของคนในสังคม ที่เราจะ ร่วมสร้างไปด้วยกัน”

TOWARD INNOVATION NATION

เจ้าของ

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

พิมพ์ครั้งที่ 1

กันยายน 2562

บรรณาธิการบริหาร

ดร.พันธุ์อาจ ชัยรัตน์

บรรณาธิการวิชาการ

ดร.ชัยธร ลิมาภรณ์วัฒน์

บรรณาธิการเล่ม

กฤษกร รอดช้างเผื่อน

จิตลัดดา ศรีพล

กองบรรณาธิการ

บั้งอร ไทรเกตุ

อโนมา สอนบาลี

ภาพ

ทีมภาพบริษัทแก่นสาระ

ศิลปกรรม

สุเทพ เวทีกุล

ควบคุมการผลิต

บริษัท แก่นสาระ จำกัด

15/4 หมู่ 3 ตำบลบางกระพี้ อำเภอสามพราน

จังหวัดนครปฐม 73210

โรงพิมพ์

บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

30/2 หมู่ 1 ถนนเจษฎาวิถี ตำบลโคกขาม

อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ

978-616-12-0605-5

EMPOWERING THAILAND INNOVATION

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
73/2 ถนนพระรามที่ 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 02-017 5555 โทรสาร 02-017 5566
<http://www.nia.or.th> อีเมลล์ info@nia.or.th

ISBN 978-616-12-0605-5

9 786161 206055